

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Eenheid en verscheidenheid in het Nederlandse en Belgische arbeidsrecht

Inleiding

7 juni 1956 hebben Nederland, België en Luxemburg een Arbeidsverdrag ondertekend, waardoor de drie landen uiting willen geven aan het streven naar een gemeenschappelijke arbeidsmarkt en de wil op hun grondgebied het vrije verkeer van arbeidskrachten te bevorderen ⁽¹⁾.

Ter verwezenlijking van dit doel wordt aan de werkgevers en werknemers der Benelux-landen toegestaan arbeidsovereenkomsten te sluiten zonder dat hiervoor een arbeidsvergunning is vereist, zoals dit het geval is met vreemde arbeidskrachten van andere landen ⁽²⁾. Tevens wordt aan de werknemers gelijk loon gewaarborgd, alsmede gelijke bescherming en behandeling in alles, wat de arbeidsvoorwaarden betreft ⁽³⁾.

Dit Arbeidsverdrag werd door de drie Staten gesloten in afwachting van het tot stand komen der Economische Unie, waarvan de doelstellingen o.m. zijn het vrije verkeer van arbeidskrachten en het voeren van een gecoördineerd sociaal beleid ⁽⁴⁾.

Ten aanzien van dit laatste bepaalt artikel 70 van het Verdrag tot instelling van de Benelux Economische Unie :

« Op het gebied van het sociaal beleid voeren de Hoge Verdragsluitende Partijen in overleg met het georganiseerde bedrijfsleven een gecoördineerd beleid, gericht op de ontwikkeling van de sociale vooruitgang en op de invoering van sociale voorzieningen welke aan hun bevolkingen een zo groot mogelijke bescherming en bestaanszekerheid verschaffen. »

Het hoeft geen betoog dat het voeren van zulke politiek ook zijn weerslag op het juridisch vlak zal krijgen en het arbeidsrecht der drie betrokken landen nauwer bij elkaar zal brengen. Tenminste zal het de juristen ertoe nopen meer aandacht te besteden aan het sociale recht der buurlanden, die van de Economische Unie zullen deeluitmaken.

Daarom lijkt het geraden in de vergelijkende studie van het arbeidsrecht in de eerste plaats te betrekken het sociale recht van het voornaamste land dat met België die Unie zal vormen.

Het is vanzelfsprekend niet mogelijk hier het ganse arbeidsrecht van Nederland en België in ogenschouw te nemen. Noodgedwongen moet onze aandacht beperkt blijven tot enkele bijzondere punten die tegelijkertijd tot de meest belangrijke van het moderne

arbeidsrecht behoren en tevens ook de eenheid en verscheidenheid van de wetgeving in beide landen het duidelijkst doen uitkomen.

Aan deze voorwaarden voldoet in de eerste plaats de studie van de rechtsbronnen van het arbeidsrecht. Op dit gebied is ongetwijfeld een zeer opmerkelijk parallelisme tussen de toestand in beide landen te onderkennen, wat echter geenszins betekent dat deze volledig gelijkvormig is. In beide landen heeft de wetgever naast de bepalingen van dwingend recht, die in de wet zelf zijn neergelegd, een ruime plaats overgelaten aan bijzondere rechtsnormen, inzonderheid de regelingen uitgevaardigd door publiekrechtelijke organen en de collectieve arbeidsovereenkomsten.

In de tweede plaats wordt de evolutie van het arbeidsrecht in het bijzonder gedetermineerd door de bepalingen van het arbeidsovereenkomstenrecht. Hoewel de werkingssfeer van het sociale recht gestadig uitbreiding neemt, is in de huidige stand der positieve wetgeving, deze nog jonge en snel evoluerende tak van het recht in de eerste plaats nog het recht van de in loondienst werkende personen ⁽⁵⁾. Daarom vormt de wetgeving op de arbeidsovereenkomst een der sluitstukken van de ganse sociaal-rechtelijke regeling ⁽⁶⁾.

De arbeidsovereenkomst is immers de overeenkomst, waarbij de ene partij, de werknemer, zich verbindt arbeid te verrichten tegen loon onder het gezag van de andere partij, de werkgever ⁽⁷⁾. De arbeidsovereenkomst en de daarop betrekking hebbende wetgeving behelzen de rechtspositie van werkgever en werknemer, zij omschrijven hun respectieve rechten en plichten, meer nog, zij bepalen de inhoud zelf van de begrippen « werkgever » en « werknemer ».

Of de overige regelingen van het sociaal recht van toepassing zijn, zal in ruime mate afhangen van het feit of de betrokkenen door een arbeidsovereenkomst verbonden zijn. Het stelsel van sociale zekerheid, zoals het thans in ons land van kracht is, geldt uitsluitend voor « alle door een contract van dienstverhuur verbonden werkgevers en werknemers » ⁽⁸⁾. De werkingssfeer van de Arbeidsongevallenwetgeving en van de wet op de beroepsziekten sluit hierbij nauw aan ⁽⁹⁾. De voornaamste wetten op de arbeidsbescherming, zoals die op de arbeidsduur, de zondagsrust en de vrouwen- en kinderarbeid, regelen hoofdzakelijk de tewerkstelling van in loondienst werkende personen ⁽¹⁰⁾. De wetgeving op de organisatie van het

bedrijfsleven heeft organen voor georganiseerd overleg tussen werkgevers en werknemers in het leven geroepen, welke organen de samenwerking en verstandhouding tussen beide partners van de arbeidsovereenkomst in het land, in de bedrijfstak en in de onderneming moeten bevorderen ⁽¹¹⁾.

Gelet op de centrale plaats die de arbeidsovereenkomst in het sociale recht inneemt, eist ook de desbetreffende wetgeving vooral onze aandacht bij de vergelijkende studie van deze tak van het recht in de Benelux-landen.

Meer in het bijzonder moeten in dit verband worden onderzocht de voorschriften betreffende de voorwaarden waaronder en de wijze waarop de arbeidsovereenkomst kan worden beëindigd, d.w.z. het ontslagrecht. Deze vormen immers in de praktijk de belangrijkste bepalingen, waarover de meeste rechtspraak bestaat; tevens oefenen zij grote invloed uit op de stabiliteit van betrekking der werknemers en daardoor enigszins ook op hun sociale zekerheid.

Om die reden alleen komt ons een nader onderzoek van het Nederlandse en Belgische ontslagrecht gepast voor.

Overigens dringt zich de vergelijking tussen beide regelingen met des te meer reden aan onze aandacht op, omdat de desbetreffende wetgeving in beide landen ongeveer gelijktijdig werd gewijzigd. In Nederland werden de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek omtrent het ontslag bij arbeidsovereenkomsten gewijzigd bij de wet van 17 december 1953, die 1 juli 1954 in werking trad ⁽¹²⁾. In België werden in het arbeidsovereenkomstenrecht diepgaande wijzigingen aangebracht door de wetten van 4 en 11 maart 1954 ⁽¹³⁾.

Deze bijna gelijktijdige wijzigingen doen de vraag rijzen of de evolutie van het ontslagrecht in de twee voornaamste Benelux-landen in zulke mate gelijklopend is, dat beide wetgevingen dichter naar elkaar zijn toegegroeid.

Om deze vraag te beantwoorden moet in de eerste plaats de aandacht gaan naar de eigenlijke regelen betreffende de wijzen en voorwaarden om de arbeidsovereenkomst te beëindigen. In de wetgeving van beide landen vindt men voorschriften betreffende de opzeggingstermijnen en de beëindiging wegens dringende reden. Het Nederlandse recht kent daarenboven nog enkele bijzondere regelingen, m.n. de voorzieningen tegen kennelijk onredelijk ontslag en de speciale ontslagregeling wegens gewichtige reden.

In de tweede plaats rijst dan de vraag welke sancties de wet verbindt aan niet-naleving van de ontslagbepalingen. Ook hier vertoont de Nederlandse wetgeving enkele in ons land onbekende aspecten, inzonderheid de mogelijkheid om het herstel der dienstbetrekking te vorderen.

* * *

Alvorens de rechtsbronnen van het arbeidsovereenkomstenrecht en het ontslagrecht in Nederland en België met elkaar te vergelijken, dient de aandacht te worden gevestigd op een fundamenteel verschil dat het arbeidsrecht van beide landen kenmerkt.

In België wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende soorten van arbeidsovereenkomsten. Het voornaamste onderscheid is het onderscheid tussen werklieden en bedienden. Naargelang de werknemer hoofdzakelijk handarbeid of hoofdarbeid verricht, is op hem een aparte wetgeving toepasselijk: in het eerste geval de wet op de arbeidsovereenkomst voor werklieden, in het tweede geval die voor bedienden.

Weliswaar hebben de wijzigingen die in 1954 aan

de betrokken wetten werden aangebracht, beide regelingen wel iets nauwer naar elkaar toegehaald ⁽¹⁴⁾. Toch blijven de verschilpunten aanzienlijk. Vooral wat de duur van de opzeggingstermijnen betreft, is de rechtspositie van de bedienden heel wat voordeliger dan die van de werklieden. Voorts heeft het onderscheid tussen beide categorieën van werknemers zijn weerslag op andere sociale wetten; als voorbeeld kunnen worden genoemd de verschillende bijdragen voor sociale zekerheid ⁽¹⁵⁾, de afzonderlijke pensioenregelingen voor arbeiders en bedienden ⁽¹⁶⁾ en de verschillen in de wijze van berekening en toekenning van vakantie en vakantiegeld ⁽¹⁷⁾.

In Nederland is het onderscheid tussen werklieden en bedienden onbekend. Alle werknemers, ongeacht of hun arbeid van lichamelijke of intellectuele aard is, vallen onder dezelfde voorschriften op de arbeidsovereenkomst. Deze maken nog steeds deel uit van het Nederlandse Burgerlijke Wetboek ⁽¹⁸⁾ en zijn van toepassing op alle overeenkomsten tot het verrichten van arbeid in loondienst, dus ook op de arbeidsovereenkomst voor dienstboden en voor huisarbeiders. In België daarentegen bestaat voor deze categorieën van werknemers geen wettelijk statuut.

Rechtsbronnen van het arbeidsrecht

Na deze voorafgaande opmerking betreffende de wettelijke regelingen der arbeidsovereenkomsten in het algemeen, kan onze aandacht gaan naar het eerste punt, dat wij ons voorgenomen hebben in deze vergelijkende studie te betrekken: de rechtsbronnen van het arbeidsrecht.

Soorten van rechtsnormen

Aanvankelijk gold in het arbeidsovereenkomstenrecht, zowel in Nederland als in België, het beginsel dat van de wettelijke bepalingen alleen bij overeenkomst kon worden afgeweken. Vanzelfsprekend was dit enkel waar voor de bepalingen van aanvullend recht en niet voor die van dwingend recht, waaraan natuurlijk in geen geval afbreuk kan worden gedaan ⁽¹⁹⁾.

Sedertdien heeft het arbeidsrecht een hele evolutie doorgemaakt. Het heeft zich meer en meer losgemaakt van het klassieke verbintenissenrecht en zich geleidelijk ontwikkeld tot een autonome tak van recht. Een der typische verschijnselen van dit groeiproces is dat het arbeidsrecht thans nog door andere normen dan de wettelijke en contractuele wordt gevormd.

«Het moderne arbeidsrecht, zegt Prof. Levenbach, kent en erkent nog andere rechtsvormende krachten dan de individuele contractsgemeenschap of de algemene wetgever; kringen voor rechtsvorming, die tussen deze beide in staan en welker rechtsregels ook in kracht en rang boven het individuele contract uitgaan doch onder het algemeen wettenrecht staan» ⁽²⁰⁾.

Bedoeld worden hier inzonderheid de collectieve arbeidsovereenkomsten, en voorts in Nederland de regelingen door of namens een bevoegd publiekrechtelijk orgaan uitgevaardigd en, in België, de bij koninklijk besluit verbindend verklaarde beslissingen der paritaire comités.

Wanneer men de inventaris opmaakt van de soorten van rechtsnormen die de arbeidsverhouding werkgever-werknemer kunnen beheersen, constateert men een opvallende overeenstemming tussen de Nederlandse en de Belgische regeling. In beide landen komen in aanmerking: de wet, de collectieve arbeidsovereenkomst, de individuele arbeidsovereenkomst, het arbeidsregle-

ment, dat de in het bedrijf geldende arbeidsvoorwaarden bevat, en het gebruik.

Voor Nederland dienen daar nog aan te worden toegevoegd de regelingen « door of namens een publiekrechtelijk orgaan » uitgevaardigd. Bedoeld worden hier o.m. de verordeningen van de organen der Bedrijfsorganisatie, zoals de produkt- en bedrijfsschappen (21). In België kent men zulke regelingen niet. Hier hebben de organen der Bedrijfsorganisatie geen verordende bevoegdheid. Zij kunnen deze overigens niet hebben, omdat de Belgische Grondwet niet toelaat een autonome verordeningsmacht aan andere organen dan aan de lichamen in de Grondwet genoemd toe te kennen (22). In Nederland bestaat zulk grondwettelijk bezwaar niet. Aldaar is de wetgever uitdrukkelijk ertoe gemachtigd aan de organen der bedrijfsorganisatie verordende bevoegdheid te verlenen (23).

Hiërarchie der rechtsnormen

Moeilijker dan het aangeven van de soorten van rechtsnormen, is het bepalen van de onderlinge waarde of de hiërarchie dezer normen.

De hoogste rechtsnorm is vanzelfsprekend de dwingende wetbepaling.

Daarop volgen de verordeningen ter uitvoering van de wet vastgesteld. Hier denkt men natuurlijk aan de koninklijke besluiten. De wetgeving op de arbeidsovereenkomsten, zoals overigens het ganse verbintenissenrecht, laat evenwel slechts weinig plaats voor dergelijke uitvoeringsmaatregelen. Alleen in de Belgische wet op de arbeidsovereenkomst voor werklieden is bepaald dat de Koning, op voordracht van het paritair comité of de Nationale Arbeidsraad, de duur der opzeggingstermijnen kan wijzigen « in het belang van speciale categorieën van arbeiders of wat de opzeggingen betreft gedaan om sociale of economische redenen » (24). Evenzo kan hij « de voorwaarden bepalen waarin de uitvoering van het contract wordt geschorst bij gebrek aan werk wegens economische oorzaken » (25).

Naast de koninklijke besluiten kent het arbeidsrecht nog andere verordeningen. Voor Nederland hebben wij reeds gewag gemaakt van de regelingen die door of namens een publiekrechtelijk lichaam worden uitgevaardigd.

In België dienen hier te worden genoemd de bij koninklijk besluit verbindend verklaarde beslissingen der paritaire comités. Deze beslissingen zijn ware verordeningen, die bindend zijn voor alle werkgevers en werknemers van de betrokken bedrijfstak; op niet naleving ervan staat geldboete van 100 tot 10.000 frank (26).

De vraag naar de onderlinge verhouding tussen de koninklijke besluiten en de verbindend verklaarde beslissingen der paritaire comités doet zich in de praktijk niet voor, aangezien op de twee door de wet aangeduide terreinen waar de Koning kan optreden, een beslissende tussenkomst van het paritair comité niet denkbaar is. Zuiver theoretisch gezien, worden beide rechtsnormen door het verslag van de Senaatscommissie over de wet van 4 maart 1954, mijns inziens, terecht naast elkaar geplaatst (27).

In Nederland kan wel de vraag rijzen naar de respectieve waarde van de regelingen der publiekrechtelijke lichamen en de collectieve arbeidsovereenkomsten, aangezien beide rechtsbronnen in de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek over het ontslagrecht steeds naast elkaar worden genoemd (28). Uit artikel 103, derde lid, van de wet op de Bedrijfsorganisatie blijkt dat de regelingen der publiekrechtelijke licha-

men ongetwijfeld van hogere orde zijn dan de collectieve arbeidsovereenkomsten. Dit lijdt des te minder twijfel, als men bedenkt dat eerstgenoemde normen publiekrechtelijke verordeningen en de tweede overeenkomsten zijn (29).

Op haar beurt staat in de hiërarchie der rechtsnormen, de collectieve arbeidsovereenkomst in Nederland boven de individuele overeenkomst. Artikel 12 van de Wet op de collectieve arbeidsovereenkomsten laat hieromtrent geen twijfel over:

« Elk beding tussen een werkgever en een arbeider, strijdig met een collectieve arbeidsovereenkomst door welke zij beiden gebonden zijn, is nietig; in plaats van zodanig beding gelden de bepalingen der collectieve arbeidsovereenkomst » (30) (31).

In België liggen de verhoudingen tussen de collectieve en de individuele overeenkomsten enigszins anders. De reden hiervan is, dat in ons land geen wettelijke regeling der collectieve arbeidsovereenkomsten bestaat. De vraag rijst dan welke de juridische waarde van zulke overeenkomsten is.

Hierbij moet vooreerst worden aangemerkt dat er geen moeilijkheid is, wanneer de overeenkomst werd gesloten in een paritair comité en bij koninklijk besluit verbindend werd verklaard. In dit geval heeft zij dezelfde waarde als een koninklijk besluit en bepaalt artikel 13 van de besluitwet van 9 juni 1945 tot vaststelling van het statuut der paritaire commissies, zoals artikel 12 van de Nederlandse wet op de collectieve arbeidsovereenkomsten, dat elk ermee strijdig beding van een arbeidsreglement of van een individuele overeenkomst nietig is.

Doch wat is de waarde van een collectieve arbeidsovereenkomst die niet in een paritair comité werd gesloten, of, indien zij in zulk comité werd aangegaan, niet bij koninklijk besluit verbindend werd verklaard?

Volgens het Hof van Cassatie was zulke overeenkomst slechts bindend voor de partijen die er hun instemming mee hadden betuigd. Voor de overige werkgevers en werknemers had zij volgens het Hof alleen een zedelijke waarde (32).

Als reactie tegen deze rechtspraak werd in de wetten op de arbeidsovereenkomst een bepaling ingevoegd, waarbij aan de collectieve arbeidsovereenkomsten, ook ten aanzien van de bedrijfsgenoten die geen partij bij de overeenkomst waren, een zekere juridische waarde wordt toegekend (33).

Deze bepaling werd toegevoegd aan het voorschrift dat de arbeidsvoorwaarden bij individuele overeenkomst worden vastgesteld, en luidt:

« Indien ter zake geen bij koninklijk besluit bindend gemaakt paritair akkoord bestaat, wordt, wat niet door partijen is bedongen, geregeld door de collectieve overeenkomsten en door de akkoorden gesloten in het paritair comité of door het gebruik » (34).

Zoals in het verslag van de Senaatscommissie over de wet van 4 maart 1954 werd onderlijnd, blijkt uit deze tekst duidelijk dat de individuele overeenkomst en het arbeidsreglement voorrang hebben op de niet verbindend verklaarde collectieve arbeidsovereenkomsten. Dit is dus precies andersom dan de in Nederland geldende regeling.

Verder bepaalt dit verslag ook nog de plaats die de collectieve arbeidsovereenkomst inneemt tegenover de aanvullende wetbepalingen en het gebruik. Hierin lezen wij o.m.:

« Het laat geen twijfel dat deze (aanvullende wettelijke bepalingen) moeten wijken voor de individuele overeenkomst en voor het werkplaatsreglement. Integendeel blijken zij voorrang te hebben op het gebruik, vermits in de wet van 10 maart 1900 de gevallen

speciaal worden aangegeven waarin bij uitzondering het gebruik het haalt op de aanvullende beschikkingen van de wet (artikelen 19 en 22). In het huidig wetsontwerp wordt het gebruik op die punten nog verdrongen zoals reeds werd aangestipt.

Maar moeten de aanvullende wettelijke beschikkingen al dan niet onderdoen voor de collectieve overeenkomsten en de niet bij koninklijk besluit bindend gemaakte akkoorden gesloten in paritaire comités?

Luidens artikel 1 van het wetsontwerp moeten de collectieve overeenkomsten wijken voor individuele contracten en werkplaatsreglementen, want zij regelen « wat niet door partijen bedongen is ». Uitgaand zo van de tekst die door de Kamer werd aangenomen, als van haar bedoeling, heeft uw Commissie verklaard dat deze regel geldt onverschillig of de werkgever en de werknemers al dan niet deel uitmaken van de groeperingen die de akkoorden sloten. Het lijkt even logisch eraan toe te voegen: onverschillig of de aldus geregelde punten al dan niet het voorwerp uitmaken van een aanvullende wetsbepaling.

Sommigen zullen er zich nochtans over verwonderen dat de niet bindend verklaarde collectieve overeenkomsten en akkoorden zo laag komen te staan in de hiërarchie der rechtsbronnen van het arbeidscontract.

De juridische betekenis daarvan wordt dikwijls overschat.

Men vergeet echter niet dat de collectieve overeenkomst in ons recht geen statuut heeft of met andere woorden niet bestaat als overeenkomst. » (35)

Deze uiteenzetting behoeft geen nader commentaar. Wij kunnen dan ook de hiërarchie der rechtsbronnen van het arbeidsrecht als volgt samenvatten:

- 1° de dwingende wetsbepalingen;
- 2° de verordeningen, d.w.z. in Nederland de regelingen der publiekrechtelijke lichamen, en in België de koninklijke besluiten en de bij koninklijk besluit verbindend verklaarde beslissingen der paritaire comités;
- 3° in Nederland de collectieve arbeidsovereenkomsten;
- 4° de individuele overeenkomsten en het arbeidsreglement;
- 5° in België de niet bij koninklijk besluit verbindend verklaarde collectieve arbeidsovereenkomsten;
- 6° de aanvullende wetsbepalingen;
- 7° het gebruik.

De vergelijking van de rechtsbronnen van het arbeidsrecht in Nederland en in België leidt dus ongetwijfeld tot het besluit dat er grote overeenstemming tussen de regelingen in beide landen bestaat. Een belangrijk verschilpunt dient te worden onderlijnd: de rechtskracht van de collectieve arbeidsovereenkomsten. In Nederland zijn deze van een hogere orde dan de individuele overeenkomst; in België heeft de laatstgenoemde voorrang op de collectieve overeenkomst, die niet in een paritair comité is gesloten of niet bij koninklijk besluit algemeen verbindend is verklaard.

* * *

Als wij in de eerste plaats een overzicht van de rechtsbronnen van het arbeidsovereenkomstenrecht hebben gegeven, is het mede met de bedoeling geweest de aandacht erop te vestigen dat het nu volgende uiteraard onvolledig is, in zover alleen de wettelijke ontslagregeling wordt besproken. In een grondigere studie zouden hierbij ook moeten worden betrokken de voorschriften die in andere rechtsbronnen hun oorsprong vinden, inzonderheid de regelingen der publiekrechtelijke lichamen, de collectieve arbeids-

overeenkomsten en de beslissingen der paritaire comités.

Voor al overwegingen van praktische aard hebben ons ervan weerhouden deze weg in te slaan: de beperkte tijd die aan deze uiteenzetting is toegemeten, en het feit dat niet alle regelingen van die aard worden gepubliceerd. Overigens dient in acht te worden genomen dat vele voorschriften van het ontslagrecht dwingende wetsbepalingen zijn, waarvan afwijking bij overeenkomst of uitvoeringsmaatregel niet mogelijk is.

Om deze redenen beperken wij er ons hier toe alleen de wettelijke regeling betreffende het ontslagrecht in aanmerking te nemen.

Tot die regeling behoren, zoals gezegd,

1° de voorschriften betreffende de wijzen en voorwaarden om de arbeidsovereenkomst te beëindigen;

2° de bepalingen omtrent de sancties bij niet-naleving der ontslagregelen.

Wijze en voorwaarden van beëindiging der Arbeidsovereenkomst.

Wanneer wij de Nederlandse en Belgische wetgeving ter zake van de wijze en voorwaarden van beëindiging der arbeidsovereenkomst met elkaar vergelijken, vragen de volgende vier punten onze bijzondere aandacht:

- de opzeggingstermijnen;
- het ontslag wegens dringende reden;
- het ontslag wegens gewichtige reden;
- het kennelijk onredelijk ontslag.

De laatste twee rechtsfiguren komen alleen in Nederland voor.

Opzeggingstermijnen.

Wanneer beide partijen bij het sluiten van een arbeidsovereenkomst de duur van de verbintenis niet hebben bepaald, geldt als algemene regel dat ieder der partijen er een einde aan kan maken, mits zij de andere partij een bepaalde tijd tevoren van zijn voornemen in kennis stelt, m.a.w. mits zij een opzeggingstermijn nakomt (36).

Bij de vergelijking van de voorschriften omtrent de duur van de opzeggingstermijn, speelt het verschil tussen het Nederlandse en Belgische arbeidsovereenkomstenrecht, waarvan wij bij de aanvang gewag hebben gemaakt, een belangrijke rol.

In België zijn de opzeggingstermijnen die door of tegenover bedienden in acht moeten worden genomen, aanmerkelijk langer dan die welke in de wet op de arbeidsovereenkomst voor werklieden worden verplicht gesteld.

Voor werklieden moet de werkgever 14, 28 of 56 dagen van tevoren opzeggen, naargelang de werkman minder dan 10 jaar, 10 tot 20 jaar, of meer dan 20 jaar in dienst van die werkgever is. Wanneer de werkman ontslag geeft, bedraagt de opzeggingstermijn de helft van de voornoemde (37). Ten aanzien van een arbeidsovereenkomst voor werklieden kan de opzegging wettelijk dus nooit meer dan 2 maanden bedragen.

Voor de bedienden daarentegen duurt de opzeggingstermijn die door de werkgever moet worden in acht genomen, reeds minstens 3 maanden. De regel is dat de opzeggingstermijn 3 maanden bedraagt per 5 jaar dienst of gedeelten ervan. Daar komt nog bij dat, wanneer de bediende meer dan 120.00 frank verdient, dit slechts minimum-termijnen zijn, die hetzij bij overeenkomst, hetzij door de rechter kunnen worden verlengd. De door de bediende na te leven opzeggingstermijn bedraagt de helft van die welke voor de werkgever

geldt, met dien verstande dat hier een maximum van 3 of 6 maanden wordt opgelegd, naargelang de bediende minder dan 120.000 frank of tussen 120.000 en 180.000 frank verdient ⁽³⁸⁾. Voorts is ten behoeve van de bediende nog de volgende verzachting bepaald, dat hij nooit meer dan 30 dagen tevoren moet opzeggen, wanneer hij een andere betrekking heeft gevonden ⁽³⁹⁾.

In Nederland bestaat geen verschil tussen de opzeggingstermijnen voor werklieden en bedienden, vermits beide categorieën van werknemers onder dezelfde bepalingen van het Burgerlijk Wetboek vallen.

Sedert de wet van 1907 werd hier als regel gesteld: «De termijn van opzegging is gelijk aan de tijd, die gewoonlijk tussen twee opvolgende uitbetalingen van het in geld vastgesteld loon verstrijkt, doch niet langer dan zes weken» ⁽⁴⁰⁾. Dit betekent dus dat voor een per week betaalde werknemer een opzeggingstermijn van één week geldt en voor een werknemer met een maandwedde een termijn van een maand. Indirect vloeit uit deze regel wel in zekere mate een onderscheid voort tussen werklieden en bedienden, aangezien de maandelijks uitbetaling meer bij de laatsten dan bij de eersten voorkomt.

De wet van 17 december 1953 heeft daar nog een tweede regel aan toegevoegd, volgens welke de opzeggingstermijn, evenals in België, bepaald wordt in functie van de duur der dienstbetrekking. Volgens dit voorschrift bedraagt de opzeggingstermijn voor de werkgever ten minste zoveel weken als de dienstbetrekking na de meerderjarigheid van de werknemer gehele jaren heeft geduurd, met een maximum van 13 weken; voor de werknemers bedraagt de opzeggingstermijn een week per twee jaar met een maximum van 6 weken ⁽⁴¹⁾.

Van de twee regels die thans in Nederland de duur van de opzeggingstermijn beheersen, geldt voor het concrete geval die welke de langste termijn oplegt.

De vergelijking van de Nederlandse regeling met de Belgische brengt heel wat verschilpunten aan het licht. Enkele voorbeelden mogen dit verduidelijken.

Een Nederlandse werknemer die vijf jaar dienst heeft, kan aanspraak maken op een opzeggingstermijn van 5 weken. In dezelfde omstandigheden dient de Belgische werkman 14 dagen en de bediende 3 maanden tevoren te worden opgezegd. Gaat het om een werknemer met tien jaar dienst, dan wordt de opzeggingstermijn voor de Nederlander 10 weken of $\pm 2,5$ maand, voor de Belgische werkman 28 dagen en voor de Belgische bediende 6 maanden. Voor de werknemer met twintig jaar dienst bedragen in Nederland de opzeggingstermijnen 13 weken of ± 3 maanden en in België 2 maanden of 12 maanden naargelang het een werkman of een bediende betreft.

Uit deze voorbeelden blijkt dat in de regel de Nederlandse werknemer een gunstiger regeling geniet dan de Belgische werkman, maar dat hij het op verre na niet haalt tegenover de Belgische bediende.

Dringende reden

Op het beginsel dat de arbeidsovereenkomst door een der partijen niet kan worden beëindigd dan door een opzegging, bestaat een belangrijke uitzondering: de beëindiging wegens dringende reden.

De desbetreffende bepalingen vragen slechts weinig toelichting, vermits in beide landen dezelfde regeling geldt.

In de Nederlandse wet wordt de dringende reden omschreven als de omstandigheid of gedraging die ten gevolge heeft dat van de werkgever of werknemer redelijkerwijze niet kan worden gevergd de dienstbetrekking te laten voortduren ⁽⁴²⁾.

Deze omschrijving is ook geldig in het Belgisch recht, hoewel de wet zelf niet zegt wat onder dringende reden moet worden verstaan. In tegenstelling met het Nederlandse Burgerlijk Wetboek bepaalt nochtans de Belgische wet op de arbeidsovereenkomst voor bedienden dat «alleen de redenen betekend bij aangezekende brief, gezonden binnen de drie dagen na de opzegging kunnen aangevoerd worden tot wettiging van de opzegging» ⁽⁴³⁾. Voor de werklieden is daarentegen vereist dat de overeenkomst wordt beëindigd binnen twee dagen nadat de ontslaggevende partij de omstandigheden of voorvallen die de dringende reden vormen, kent ⁽⁴⁴⁾.

Gewichtige reden

De dringende reden is een omstandigheid, die de tegenpartij het recht geeft eigenmachtig een einde aan de overeenkomst te maken, onder voorbehoud natuurlijk dat de rechter in geval van betwisting oordeelt of de aangehaalde reden wel degelijk van zodanige aard is dat zij een onmiddellijke beëindiging der dienstbetrekking wettigt.

Het Nederlandse ontslagrecht kent daarnaast nog een rechtsfiguur die de partijen toelaat aan de rechter te vragen een einde aan de overeenkomst te maken zonder opzegging.

Artikel 1639w van het Burgerlijk Wetboek bepaalt te dien aanzien:

«Ieder der partijen is te allen tijde bevoegd zich wegens gewichtige redenen tot de rechter te wenden met het schriftelijk verzoek de arbeidsovereenkomst ontbonden te verklaren.»

Als gewichtige reden die de tussenkomst van de rechter wettigt, komt in de eerste plaats in aanmerking de dringende reden, op grond waarvan de wederpartij zelf een einde aan de overeenkomst had kunnen maken. In de tweede plaats worden genoemd «veranderingen in de omstandigheden, welke van die aard zijn, dat de dienstbetrekking billijkheidshalve dadelijk of na korte tijd behoort te eindigen».

Zoals uit deze omschrijving reeds blijkt, is de rechter niet genoodzaakt de dienstbetrekking terstond te doen eindigen. Hij mag ook beslissen de beëindiging nog korte tijd uit te stellen, wat praktisch hierop neerkomt dat de normale opzeggingstermijn wordt ingekort.

Het valt niet te loochenen dat deze regeling het ontslagrecht heel wat soepeler maakt. De Belgische werkgever of werknemer moet kiezen tussen de naleving van de volledige opzeggingstermijn, die ettelijke maanden kan belopen, en de onmiddellijke beëindiging wegens dringende reden, waaraan het gevaar verbonden is schadevergoeding te moeten betalen, wanneer de rechter achteraf de ingeroepen reden niet voldoende dringend acht.

Hun Nederlandse collega's daarentegen kunnen tussen die twee uitersten een voorzichtige tussenoplossing kiezen. In plaats van zelf stelling te nemen met alle daaraan verbonden risico's, kunnen zij de beslissing aan de rechter overlaten. Deze kan zijn uitspraak nuanceren rekening houdend met de bijzondere omstandigheden van het concrete geval. Hij kan enerzijds oordelen dat de tussen partijen gerezen moeilijkheden niet voldoende ernstig zijn om de overeenkomst onmiddellijk te doen eindigen, maar anderzijds een nog maandenlang voortduren der dienstbetrekking ook niet zonder bezwaren achten. In die omstandigheden zal hij zelf het geschikte ogenblik uitkiezen, waarop de dienstbetrekking best wordt beëindigd en alzo de rechtmatige belangen van beide partijen op een billijke wijze met elkaar verzoenen. Zulke regeling moet onge-

twijfeld de verhouding werkgever-werknemer in gunstige zin kunnen beïnvloeden.

In verband met de hier besproken beëindiging wegens gewichtige reden moge verder nog de aandacht worden gevestigd op een bepaling die wel een zeer bijzondere bevoegdheid aan de rechter toekent.

Indien hij aan de overeenkomst een einde maakt wegens verandering in de omstandigheden, kan hij «aan een der partijen ten laste van de wederpartij een vergoeding toekennen». De veroordeling tot het betalen van schadevergoeding kan dus ook worden uitgesproken ten laste van de partij, wier verzoek tot ontbinding is ingewilligd.

Het is de wetgever niet ontgaan dat dit risico de betrokkene er wel kan van weerhouden op artikel 1639w een beroep te doen. Vandaar dat hij de volgende voor de jurist wel bevreemdende bepaling aan dit artikel heeft toegevoegd:

«Alvorens een ontbinding, waaraan een vergoeding verbonden wordt, uit te spreken, stelt de rechter de partijen van zijn voornemen in kennis en stelt hij een termijn, binnen welke de verzoeker de bevoegdheid heeft zijn eis in te trekken.»

Om het bezwaar te ondervangen dat de rechter de in het gelijk gestelde partij tot betaling van een vergoeding kan veroordelen, verplicht men hem dus de bedreigde partij vóór de uitspraak de inhoud van zijn vonnis mede te delen, om deze laatste toe te laten van zijn eis af te zien. Zulke regeling zal wel niet veel precedenten kennen, wat niet wil zeggen dat zij daarom moet worden veroordeeld; want, zoals Prof. Kamp-huisen terecht opmerkt: «niet het systeem praevaleert, maar de eisen van het rechtsleven» (45).

Kennelijk onredelijk ontslag

Behoudens de beëindiging wegens gewichtige reden, vindt men in het Nederlandse ontslagrecht nog een andere in België onbekende rechtsfiguur: het kennelijk onredelijk ontslag.

Het is een uitzondering op de regel dat partijen te allen tijde aan de arbeidsovereenkomst een einde kunnen maken mits zij de voor opzegging geldende bepalingen nakomen. Overwogen werd dat zelfs een ontslag, waarbij de gestelde opzeggingstermijn wordt nageleefd en dat formeel dus volledig regelmatig is, toch onbillijk, onrechtvaardig, onrechtmatig kan zijn. De memorie van toelichting bij de wet van 17 december 1953 stelde het als volgt:

«De werkgever, die zijn arbeider zonder goede reden ontslaat, en de arbeider die wegens een gril de dienst opzegt, handelen naar huidige opvatting niet behoorlijk, ook al nemen zij de opzeggingstermijnen in acht» (46).

Om de wederpartij tegen zulk willekeurig, onredelijk optreden van de werkgever of de werknemer te beschermen, werden de bepalingen betreffende het kennelijk onredelijk ontslag ingevoerd.

Terecht merkt Prof. Molenaar hierbij op dat door deze bepaling in de wet haar intrede heeft gedaan «de erkenning van een belangwekkend wetenschappelijk onderscheid — onrecht wegens strijd met de wet naast moreel onrecht — dat veel verwantschap vertoont met het leerstuk van het misbruik van recht, daar in feite een uitloper van is» (47).

De hier besproken bepaling luidt als volgt:

«Indien een der partijen de dienstbetrekking, al of niet met inachtneming van de voor de beëindiging geldende bepalingen kennelijk onredelijk doet eindigen, kan de rechter steeds aan de wederpartij naar billijkheid een schadevergoeding toekennen» (48).

De wetgever heeft in dit verband de ruimst mogelijke vrijheid aan de rechter willen laten (49). Met opzet werd het begrip «kennelijk onredelijk» niet nader bepaald (50). Wel worden in de wet een aantal gevallen van kennelijk onredelijk ontslag opgesomd; doch deze zijn niet meer dan een fingerwijzing voor de rechter, die in geen geval verplicht is de voornoemde bepaling toe te passen, zelfs niet wanneer het ontslag werd gegeven in de door de wet beschreven omstandigheden (51). Overigens is de rechter door geen enkel wettelijk voorschrift gebonden bij het vaststellen van de hoogte der schadevergoeding; deze wordt uitsluitend «naar billijkheid» bepaald (52).

Behoudens de toekenning van schadevergoeding kan de rechter ook het herstel van de dienstbetrekking bevelen. Hierover handelen wij verder bij het onderzoek van de sancties van het ontslagrecht.

Het kan niet worden ontkend dat de bepalingen nopens kennelijk onredelijk ontslag het geheel van het ontslagrecht heel wat aan soepelheid hebben doen winnen. Een voorbeeld van vergelijking tussen de Nederlandse en de Belgische regeling moge dit verduidelijken.

In de wetgeving van beide landen is het verbod van opzeggen tijdens militaire dienst opgenomen (53). Het is niet ondenkbaar dat de werkgever dit verbod zou trachten te ontwijken door onmiddellijk vóór of na de militaire dienst ontslag te geven. Ter voorkoming van dit misbruik heeft de Belgische wetgever het ontslagverbod uitgebreid voor de bedienden tot 6 maanden vóór en 1 maand na de dienst, en voor de werklieden tot 1 maand vóór en 15 dagen na de militaire dienst.

De Nederlandse wet kent dergelijk voorschrift niet. In de plaats daarvan wordt het ontslag als kennelijk onredelijk aangemerkt, wanneer het gegeven wordt «in verband met een verhinderende van de arbeider om de bedongen arbeid te verrichten als bedoeld in artikel 1639h, derde lid» (54), d.w.z. wegens militaire dienst.

Deze bepaling laat de Nederlandse rechter toe het aan een militair gegeven ontslag te sanctioneren, ook wanneer het gegeven wordt buiten de door de Belgische wet bepaalde termijnen, indien blijkt dat de werkgever hierdoor het wettelijk verbod tracht te omzeilen. Omgekeerd kan de rechter het ontslag, gegeven binnen die termijn, regelmatig achten, omdat uit de omstandigheden der zaak blijkt dat de reden van het ontslag met militaire dienst geen verband houdt.

De Belgische wetgever heeft blijkbaar zelf aangevoeld dat het absoluut ontslagverbod vóór en na de militaire dienst tot onbillijke gevolgen kan leiden. Daarom heeft hij het verbod enigszins verzwakt door ontslag toe te laten wegens «voldoende redenen waarover de werkrechttersraad oordeelt en waarvan de aard en de oorsprong vreemd zijn aan de militaire dienst van de bediende» of de werkmans.

Deze bepaling kan weliswaar niet als voorbeeld van kennelijk onredelijk ontslag gelden — eerder betreft het een geval van kennelijk redelijk ontslag. Niettemin wijst het erop dat ook in België de noodzakelijkheid werd aangevoeld het ontslagrecht niet al te zeer te prangen in een eng keurslijf van dwingende wetbepalingen, waar geen plaats wordt gelaten voor overwegingen van billijkheid en redelijkheid. De wetgever is er echter tot op heden voor teruggeschrikt deze overwegingen tot een algemeen beginsel te verheffen en dit als zodanig in de wet op te nemen. Hij heeft integendeel uitdrukkelijk een voorstel verworpen om de rechter de mogelijkheid te bieden het ontslag van oudere werknemers onbillijk te verklaren, wanneer het weliswaar regelmatig was maar niet door ernstige

redenen was verantwoord. Aan de werkgever zou daarbij de keuze worden gelaten de ontslagene weder in dienst te nemen of een bijkomende schadeloosstelling te betalen (55).

Dit voorstel staat dus zeer dicht bij de regeling betreffende het kennelijk onredelijk ontslag, die in Nederland niet alleen voor de oudere, maar voor alle werknemers geldt. Uit de praktische resultaten die deze regeling aldaar in de toekomst zal opleveren zal kunnen worden uitgemaakt of de Belgische wetgever er goed aan gedaan heeft een gelijkaardige innovatie uit het ontslagrecht te hebben geweerd.

Sancties bij niet-naleving der ontslagregelen

Als laatste punt hebben wij ons voorgenomen de Nederlandse en Belgische wetgeving te vergelijken met betrekking tot de sancties die worden opgelegd bij niet naleving van de voor beëindiging der arbeidsovereenkomst geldende bepalingen.

Ook op dit gebied vinden wij naast punten van overeenstemming enkele belangrijke verschillen tussen beide wetgevingen.

Zowel in Nederland als in België wordt het overtreden der ontslagregelen in beginsel gesanctioneerd door een veroordeling tot het betalen van schadevergoeding. In Nederland bestaat daarenboven ook de mogelijkheid dat partijen ertoe verplicht worden de onrechtmatig beëindigde dienstbetrekking te herstellen.

Schadeplichtigheid

Op het stuk der schadeplichtigheid is in beide landen de forfaitaire schadeloosstelling de regel. Deze is gelijk aan het loon « voor de tijd, dat de dienstbetrekking bij regelmatige beëindiging had behoren voort te duren » (56).

Voor arbeidsovereenkomsten voor onbepaalde tijd betekent dat het loon « overeenstemmende hetzij met de duur van de opzeggingstermijn, hetzij met het nog te verlopen gedeelte van die termijn » (57).

Voor arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd is de schadeloosstelling in beginsel gelijk aan het loon dat nog verschuldigd ware geweest tot op de dag waarop de overeenkomst normaal een einde had moeten nemen. Voor de bedienden stelt de Belgische wet echter als maximum het dubbele van het loon « overeenstemmende met de duur der opzegging die diende in acht te worden genomen, indien men de overeenkomst zonder tijdsbepaling gesloten had » (58). De Nederlandse wet kent zulke beperking niet, doch geeft aan de rechter een matigheidsbevoegdheid om de schadeloosstelling te verminderen; zij mag echter niet lager zijn dan 3 maanden of het loon voor de duur van de opzeggingstermijn (59).

In Nederland kan men, i.p.v. de forfaitaire schadeloosstelling, ook een volledige schadevergoeding vorderen (60). Alsdan zal men echter het bestaan en de omvang der schade moeten bewijzen, overeenkomstig de gewone regelen van het burgerlijk recht (61). De volledige schadevergoeding bestrijkt echter alleen de schade die kan ontstaan zijn door het niet naleven van de voor ontslag geldende bepalingen, en niet de schade die b.v. kan voortspruiten uit de werkloosheid die uit het ontslag volgt. De Hoge Raad formuleerde het als volgt: « vergoed moet worden niet de schade, veroorzaakt door het feit dat is opgezegd, maar de schade, veroorzaakt door het feit dat niet op regelmatige wijze is opgezegd » (62).

Hieruit volgt dat in vele gevallen geen opmerkelijk verschil zal bestaan tussen de volledige schadevergoeding en de forfaitaire schadeloosstelling (63).

Op te merken valt dat ook de Belgische wet op de arbeidsovereenkomst voor werklieden toelaat volledige schadevergoeding te vorderen, mits het bestaan en de omvang der schade bewezen worden (64).

Zoals reeds werd opgemerkt, kent het Nederlandse ontslagrecht nog een derde vorm van schadevergoeding, m.n. de schadevergoeding naar billijkheid. Deze kan echter alleen worden toegekend, wanneer het ontslag kennelijk onredelijk wordt geacht. Voor het vaststellen van deze vergoeding is de rechter door niets gebonden. Hier zal hij zich niet noodzakelijk moeten houden aan de schade gedurende de opzeggingstermijn — kennelijk onredelijk ontslag is immers ook mogelijk wanneer die termijn werd in acht genomen — maar hij zal eventueel ook de schade die uit feit van beëindiging volgt, in aanmerking mogen nemen (65). Aan te merken is dat de vergoeding naar billijkheid zelfs mag gecumuleerd worden met de forfaitaire schadeloosstelling of de volledige schadevergoeding, wanneer het kenmerk onredelijk ontslag tevens onregelmatig was, d.w.z. zonder dat de voor beëindiging geldende bepalingen in acht werden genomen (66).

Herstel der dienstbetrekking

Vertoont het Nederlandse ontslagrecht, naast menig punt van overeenstemming met, ook sommige afwijkingen van de Belgische wetgeving op het stuk der schadevergoeding, belangwekkender is dat de Nederlandse wet daarenboven nog een andere sanctie kent, die met de Belgische regeling in geen enkel opzicht enig aanknopingspunt heeft, althans niet met de burgerrechtelijke ontslagregeling (67).

Artikel 1639t van het Burgerlijk Wetboek laat voor de rechter de mogelijkheid open om de partij die de arbeidsovereenkomst onregelmatig of kennelijk onredelijk heeft doen eindigen, tot herstel der dienstbetrekking te veroordelen. De werkgever kan er dus toe verplicht worden de door hem ontslagen werknemer terug in zijn bedrijf op te nemen; de werknemer kan ertoe gedwongen worden terug te keren tot de werkgever die hij verlaten had.

Begrijpelijkerwijze werd deze bepaling niet zonder aarzeling in de wet opgenomen. In zijn verdediging voor de Eerste Kamer deed de Minister opmerken « dat dit artikel niets anders is dan een uitwerking van het aloude principe: pacta sunt servanda. Wat bij sommige verplichtingen al lang gold en bij andere door de regeling van de dwangsom is komen te gelden, zal nu — althans in principe — civielrechtelijk ook voor arbeidsovereenkomsten gaan gelden, nl. dat de rechter de partij, die zich aan wanprestatie schuldig maakt, kan dwingen, niet enkel tot schadevergoeding, maar ook tot nakoming van zijn verplichting » (68).

Naast deze juridische overwegingen beriep de Minister zich overigens op de evolutie van de opvattingen over de sociale verhoudingen, die ook het invoeren van de regeling betreffende kennelijk onredelijk ontslag had geïnspireerd. In de memorie van toelichting lezen wij hieromtrent o.m. het volgende:

« In de tweede plaats wil het ontwerp accentueren, dat verbreking van de band, die de dienstbetrekking heeft geschapen, niet behoort te staan ter uitsluitende beoordeling van een der partijen. Ingeval van kennelijk onredelijk ontslag kan de rechter niet alleen een schadevergoeding toekennen, doch ook de verplichting opleggen om de dienstbetrekking te herstellen. Dit laatste kan hij ook in de gevallen van tussentijdse verbreking, welke van ouds tot schadeplichtigheid aanleiding geven. De in 1907 als vanzelfsprekend aanvaarde en aan artikel 1639o ten grondslag liggende

de gedachte, dat de arbeidsverhouding van weerszijden een zo persoonlijke band schept, dat, indien een van de partijen meent de dienstbetrekking niet te moeten voortzetten, daaraan dan ook steeds een einde kan worden gemaakt, zij het soms met een schadeloosstelling wegens niet in acht nemen van de termijn, wordt tegenwoordig, ook blijkens het rapport van de Stichting van den Arbeid, niet meer aangehangen» (69).

Niettegenstaande de mogelijkheid tot herstel der dienstbetrekkingen zowel van werkgevers- als van werknemerszijde was aanvaard, voelden én de leden van de Staten-Generaal én de Minister zeer wel aan dat het verplicht hervatten der arbeidsverhouding, nadat deze door een van beide partijen eenzijdig en onrechtmatig verbroken was, in sommige gevallen onmogelijk, althans ondoelmatig zou zijn. «Wanneer de band tussen werkgever en arbeider dusdanig knellend is geworden, zegt de memorie van toelichting, zal men omtrent het geforceerd in stand houden der dienstbetrekking geen gunstige verwachtingen mogen koesteren» (70).

Daarom werd niet alleen aan de rechter de ruimst mogelijke vrijheid gelaten bij het beoordelen van de opportuniteit van het herstel der dienstbetrekking. Tevens werd bepaald dat de partij die tot herstel werd veroordeeld, zich aan deze verplichting kan onttrekken door het betalen van een afkoopsom aan de wederpartij. Het bedrag hiervan wordt door de rechter «met het oog op de omstandigheden naar billijkheid» vastgesteld, hetzij uit eigen beweging, hetzij op verzoek van een van beide partijen (71).

De afkoopsom heeft in zekere mate het karakter van een sanctie of vergoeding. Want, wanneer de rechter het herstel der dienstbetrekking beveelt, betekent dit dat hij zulks de meest billijke oplossing acht; de veroordeelde partij mag zich aan de opgelegde verplichting niet onttrekken, zonder hiervoor een geldelijke tegenprestatie te leveren. Anderzijds zal zij ook een aansporing moeten zijn om het bevel tot herstel op te volgen en dus ook tot op zekere hoogte als een d:angsom moeten worden beschouwd (72). Vandaar dat Minister Donker in de Eerste Kamer als zijn mening te kennen gaf dat de afkoopsom «wat haar aard betreft, zo ongeveer het midden houdt tussen schadevergoeding en dwangsom». Als maatstaf voor het bepalen der hoogte ervan stelde hij voor: «de afkoopsom moet zo worden gesteld, dat zij enerzijds het herstel aantrekkelijk maakt, maar anderzijds toch niet prohibitief werkt, zoals dat met een dwangsom het geval is» (73).

Door de afkoopsom als uitlaatklep voor het herstel der dienstbetrekking in te schakelen, is het beginsel dat de partijen ertoe verplicht kunnen worden de aangegane verbintenissen na te leven, natuurlijk fel verzwakt. Prof. Molenaar gewaagt in dit verband van de berg die een muis heeft gebaard (74). Ook Prof. Kamphuisen blijkt eerder sceptisch te staan tegenover de praktische bruikbaarheid van de mogelijkheid tot herstel der dienstbetrekking (75).

Juridisch is deze rechtsfiguur niettemin uiterst belangwekkend. Zoals hiervoor werd aangestipt, heeft de wetgever er, evenals in het instituut van het kennelijk onredelijk ontslag, een toepassing in gevonden van het beginsel «pacta sunt servanda».

Zo beschouwd, betekent het ongetwijfeld een nauwer aanleunen bij de gewone regelen van het burgerlijk recht. De vraag zou evenwel kunnen worden gesteld of deze vernieuwing in het Nederlandse ontslagrecht niet tevens moet worden verklaard in het licht van een der moderne tendenzen van het sociale recht, dat meer en meer de klemtoon legt op de samenwerking tussen

werkgever en werknemer en de onderneming beschouwt als een arbeidsgemeenschap, waar beide partijen van de arbeidsovereenkomst zich gezamenlijk inspannen om het economisch doel der onderneming te verwezenlijken. Meer aandacht wordt besteed aan hetgeen werkgever en werknemer bindt dan aan wat hen verdeelt. Deze solidariteitsgedachte heeft in de onderneming voornamelijk vorm gekregen door de instelling van de ondernemingsraden. In het ontslagrecht komt zij tot uiting door het beperken van het recht om de arbeidsovereenkomst willekeurig en zonder reden te beëindigen.

Of nu in de praktijk de solidariteit zal bevorderd worden door de dienstbetrekking tegen de wil van partijen in stand te houden, is een andere vraag. Over enkele jaren zal de toepassing van het nieuwe ontslagrecht in Nederland hieromtrent misschien interessante gegevens verstrekken. Moest deze vraag thans ook in België aan de orde komen, zou ik hierop niet a priori bevestigend durven antwoorden.

Intussen is het nu misschien wel zo, dat de toestand in Nederland enigszins anders ligt. Sedert de oorlog is aldaar immers aan de contractsvrijheid van werkgevers en werknemers een nog veel grotere beperking gesteld dan die welke uit de hiervoor besproken bepalingen voortvloeit. Krachtens een bijzonder besluit, in 1945 als voorlopige noodregeling uitgevaardigd, doch tot op heden nog steeds van toepassing, is voor de beëindiging der arbeidsovereenkomst, behoudens dringende reden of onderling akkoord, toestemming van de directeur van het Gewestelijk Arbeidsbureau vereist. Ontslag in strijd met deze bepaling gegeven is nietig en wordt zelfs tot economisch delict verklaard en als zodanig strafbaar gesteld (76).

Deze regeling kan hier voorts onbesproken blijven, daar zij uiteraard voorlopig is en los van het burgerrechtelijk ontslagrecht staat (77). Er werd alleen gewag van gemaakt omdat hierin misschien een althans gedeeltelijke verklaring ligt van het feit dat de Nederlandse wetgever in 1953 een aantal rechtsfiguren in het ontslagrecht heeft ingevoerd, die in België niet gekend zijn en op het eerste gezicht op zijn minst enigszins ongewoon lijken. Het is immers begrijpelijk dat een zo diep ingrijpen van overheidswege in de rechtsbetrekking tussen werkgever en werknemer niet zonder invloed blijft op de gangbare rechtsopvatting en alzo het nodige klimaat heeft geschapen om een belangrijke beperking der contractsvrijheid aanvaardbaar te maken.

Besluit

Bij de aanvang van deze uiteenzetting hebben wij gezegd, dat ons opzet was de eenheid en verscheidenheid in het arbeidsrecht der voornaamste Beneluxlanden aan te tonen aan de hand van een vergelijking van de rechtsbronnen van het arbeidsrecht en van het ontslagrecht.

T.a.v. de rechtsbronnen hebben wij geconstateerd dat er grote overeenstemming tussen de regelingen in beide landen bestaat, onder voorbehoud van het belangrijk verschil ter zake van de rechtskracht van de collectieve arbeidsovereenkomsten.

De vergelijking van het ontslagrecht leidt niet tot hetzelfde resultaat. Men ontkomt zelfs moeilijk aan de indruk dat de wijzigingen die in 1953-1954 in de betrokken wetgeving werden aangebracht, de verschillen eerder hebben vermeerderd dan verminderd.

In België onbekende rechtsfiguren, zoals kennelijk onredelijk ontslag en veroordeling tot herstel der dienstbetrekking, werden door de wet van 17 decem-

ber 1953 in het Nederlandse ontslagrecht ingevoegd. Weliswaar heeft diezelfde wet ook het beginsel gehuldigd dat de opzeggingstermijnen worden verlengd naarmate het dienstverband langer duurt. Van dit beginsel had de Belgische wet van 7 augustus 1922 op de bediendenarbeidsovereenkomst reeds een fragmentaire toepassing gemaakt (78), doch het werd eerst door de wetten van 4 en 11 maart 1954 consequent doorgevoerd en tot alle arbeidsovereenkomsten uitgebreid. De regelen, volgens welke dit beginsel wordt toegepast en de duur zelf der opzeggingstermijnen lopen in beide landen evenwel zeer uiteen.

Waarin vinden deze grondige verschillen tussen beide regelingen hun oorsprong en verklaring?

Het komt ons voor dat de Belgische wetgever er voor alles op bedacht is geweest de bescherming van de economisch zwakkere partij bij de arbeidsovereenkomst, de werknemer, uit te breiden door het verlengen der opzeggingstermijnen. Hierbij heeft hij vooral gestreefd naar een regeling die aan de betrokken partijen een zo groot mogelijke zekerheid over hun wederzijdse rechten en plichten geeft en het aantal betwistingen en rechtsgedingen zo sterk mogelijk beperkt. Om dit doel te bereiken was het nodig een regeling tot stand te brengen, die in gelijke mate toepasselijk was op alle rechtsverhoudingen welke aan dezelfde algemene criteria beantwoorden, ook al zou die algemene regeling in bepaalde concrete gevallen misschien tot minder billijke oplossingen leiden. Vandaar dat het Belgische ontslagrecht in zijn beginselen betrekkelijk eenvoudig is.

In grote lijnen kan het als volgt worden geschetst. Partijen mogen steeds een einde aan de arbeidsovereenkomst maken, hetzij met inachtneming van een opzeggingstermijn, hetzij op staande voet, indien voor de onmiddellijke beëindiging een dringende reden voorhanden is. Is aan een van deze twee vereisten niet voldaan, dan is het ontslag onregelmatig, wat gesanctioneerd wordt door betaling van een forfaitaire schadeloosstelling.

In Nederland is het ontslagrecht wel iets gecompliceerder.

Hieraan ligt blijkbaar een andere opvatting ten grondslag. De Nederlandse wetgever heeft getracht een soepel systeem uit te bouwen, dat toelaat de regelen van het ontslag zo veel mogelijk aan te passen aan de concrete omstandigheden van elk bijzonder geval. Daarom heeft hij een ruime plaats gelaten aan het optreden van de rechter.

De rechter kan een einde aan de overeenkomst maken wegens gewichtige reden en hierbij een datum vaststellen, waardoor praktisch het midden kan worden gehouden tussen de onmiddellijke beëindiging wegens dringende reden en het ontslag met inachtneming van de volledige opzeggingstermijn. Voorts kan hij het ontslag kennelijk onredelijk achten, ook al zijn de voor de beëindiging geldende voorschriften nageleefd. In dat geval kan hij tot betalen van schadevergoeding naar billijkheid veroordelen. Eveneens is hij bevoegd de schadeloosstelling binnen bepaalde grenzen te verminderen «zo deze hem met het oog op de omstandigheden bovenmatig voorkomt». Hij kan zelfs partijen ertoe veroordelen de onregelmatig beëindigde arbeidsovereenkomst te herstellen. De hoogte van de afkoopsum, die eventueel de naleving dezer verplichting zal vervangen, stelt hij «met het oog op de omstandigheden van het geval naar billijkheid vast».

Uit de ganse Nederlandse regeling blijkt, meer dan uit de Belgische, de zorg van de wetgever voor een billijke, maar rechtvaardige oplossing, aangepast aan elk concreet geval. Met één woord samengevat zou

men het hoofdkenmerk van het Nederlandse ontslagrecht «soepelheid» kunnen noemen en dat van het Belgische «zekerheid».

Welke van beide systemen sociaal gezien de beste resultaten oplevert, moge hier verder onbesproken blijven. De nieuwe rechtsfiguren zijn in Nederland nog niet voldoende op hun praktische bruikbaarheid getoetst om hierover een verantwoord oordeel te vellen.

Juridisch-technisch is het Nederlandse ontslagrecht, naar mijn gevoel, heel wat meer verfijnd dan het Belgische. Om die reden alleen reeds is mij een vergelijking van beide regelingen niet zonder belang gebleken.

Bovendien is deze rechtsvergelijkende studie ook niet geheel zonder praktisch nut voor de mogelijke ontwikkeling in de toekomst van het Belgisch arbeidsrecht. Want, hoewel, zoals daareven werd gezegd, ons ontslagrecht, op dit ogenblik, heel anders is georiënteerd dan het Nederlandse, toch is het niet uitgesloten dat zich ook in België eenmaal de behoefte aan een soepeler systeem zal doen gevoelen.

Een eerste voorloper hiervan vinden wij nu reeds in een onlangs neergelegd ontwerp van Handelsverteenwoordigerswet. Hierin lezen wij:

«Indien een der partijen het contract, al dan niet met inachtneming van de voor de beëindiging geldende bepalingen, kennelijk onredelijk doet eindigen, kan de andere partij, buiten de vergoedingen die eventueel verschuldigd zijn krachtens artikel 10 van deze wet en de artikelen 20 en 21 van de wetten betreffende het bediendencontract, geordend 20 juli 1955, aanvullende schadevergoeding eisen, mits zij het bewijs levert van het bestaan en de omvang van een bijzonder na-deel.» (79)

De invloed van het Nederlandse artikel 1639s van het Burgerlijk Wetboek is hier onmisbaar. In zijn advies heeft de Raad van State overigens duidelijk de verwantschap tussen beide regelingen onderlijnd (80).

Wordt dit artikel door de wetgever aanvaard, dan is daarmee het beginsel van het kennelijk onredelijk ontslag in het Belgisch recht ingevoerd.

Een verdere evolutie in die richting is dan evenmin uitgesloten. Om op die evolutie voorbereid te zijn en ze in de juiste baan te leiden, zal met vrucht het Nederlandse ontslagrecht worden geraadpleegd en aandachtig de toepassing die deze regeling in de praktijk krijgt, worden gevolgd.

De vergelijkende rechtstudie van het Nederlandse en Belgische arbeidsrecht is ten slotte ook het onmisbaar fundament voor het voeren van een gecoördineerd sociaal beleid zal dan op zijn beurt de beste waarborg zijn voor de ontwikkeling van de sociale vooruitgang en de verhoging van het welvaartspeil der bevolking, waartoe toch elke sociale regeling moet bijdragen.

H. LENAERTS,

Docent aan de Rijksuniversiteit te Gent

(1) Arbeidsverdrag tussen België, Luxemburg en Nederland, Aanhef, Benelux-kwartaalbericht nr. 1, juni 1957, blz. 16.

(2) *id.*, art. 2; zie eveneens Interim-arbeidsakkoord tussen België, Luxemburg en Nederland, art. 2, loc. cit., blz. 31.

(3) Arbeidsverdrag, art. 8 en 9.

(4) Eerste gezamenlijk verslag van de Nederlandse, Belgische en Luxemburgse Regering aan de Raadgevende interparlementaire Beneluxraad inzake de totstandkoming en de werking van een economische unie tussen de drie staten, Inleiding, Benelux-kwartaalbericht, nr. 2, augustus 1957, blz. 6; Verdrag tot instelling van de Benelux Economische Unie, art. 1, 2, 8 en 60, Benelux-kwartaalbericht, bijlage bij nr. 4, maart 1958.

(5) Molenaar: Arbeidsrecht, Deel I, Hoofdstuk V, blz. 321 e.v., inzonderheid blz. 374; Rivoer & Savatier: Droit du Travail, blz. 1 e.v., inzonderheid, blz. 4; Durand & Jaus-saud: Traité du droit du Travail, Deel I, blz. 4; Rouast

& Durand : Précis de législation industrielle, blz. 1.

(6) Molenaar : op. cit., Deel II, A, blz. 1 e.v.

(7) Sociaalrechtelijk Woordenboek, v.o. Arbeidsovereenkomst; vergelijk hiermee de definitie die art. 1637a van het Nederlands Burgerlijk Wetboek geeft van de arbeidsovereenkomst: «overeenkomst, waarbij de ene partij, de arbeider, zich verbindt in dienst van de andere partij, de werkgever, tegen loon gedurende zekere tijd arbeid te verrichten»; voor nadere toelichting dezer omschrijving, zie Molenaar : op. cit., Deel II, A, blz. 12 e.v.

(8) Besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, art. 2.

(9) Wet betreffende de vergoeding der schade voortvloeiende uit de arbeidsongevallen, samengevoerd bij koninklijk besluit van 28 september 1931, art. 1; wet van 24 juli 1927 betreffende schadeloosstelling inzake beroepsziekten, art. 1.

(10) Wet van 14 juli 1921 tot invoering van de achturendag en van de acht en veertigurenweek; wet van 9 juli 1936 tot invoering van de veertigurige arbeidsweek in de bedrijven of bedrijfstakken, waarin onder ongezonde, gevaarlijke of lastige voorwaarden arbeid wordt; wet van 17 juli 1905 op de zondagsrust; koninklijk besluit van 28 februari 1919 tot samenordering der wetten van 13 december 1889, 10 augustus 1911 en 26 mei 1914 op de vrouwen- en kinderarbeid.

(11) Wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven; wet van 29 mei 1952 houdende oprichting van een Nationale Arbeidsraad; besluitwet van 9 juni 1945 tot vaststelling van het statuut der paritaire commissies.

(12) Wet van 17 december 1953 houdende wijziging van de bepalingen omtrent het ontslag bij arbeidsovereenkomsten, Staatsblad 1953, nr 619; koninklijk besluit van 30 jan. 1954, Staatsblad 1954, nr 26.

(13) Wet van 4 maart 1954 tot wijziging en aanvulling van de wet van 10 maart 1900 op de arbeidsovereenkomst, Staatsblad 12 maart 1954; wet van 11 maart 1954 tot wijziging en aanvulling van de wet van 7 augustus 1922 op het bediendencontract en tot wijziging van de wet van 16 december 1851 op de voorrechten en hypotheek, gewijzigd bij de besluitwet van 28 februari 1947, Staatsblad 20 maart 1954.

(14) Kamer 1952-1953, Gedr. St. nr 543, blz. 3; Kamer, Hand., vergadering van 28 oktober 1953, blz. 17.

(15) Besluitwet van 28 december 1944, art. 3 en 4.

(16) Wet van 21 mei 1955 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders; wet van 12 juli 1957 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor bedienden.

(17) Wetten betreffende het jaarlijks verlof der loonarbeiders, samengevoerd de 9 maart 1951; koninklijk besluit van 19 juli 1949 betreffende het jaarlijks verlof der loonarbeiders.

(18) Derde Boek, zevende titel A.

(19) In de Belgische wet van 1900 op de arbeidsovereenkomst voor werklieden zijn de meeste bepalingen van aanvullend recht; men oordeelde op dat ogenblik, dat aan de werklieden reeds een voldoende bescherming werd verleend, indien zij als juridisch gelijkwaardig met de werkgever werden beschouwd. Toen in 1922 de wet op de arbeidsovereenkomst voor bedienden tot stand kwam, was men reeds tot het inzicht gekomen dat, gelet op de economisch zwakkere positie van de werknemer, de bescherming van deze laatste verder moest gaan; vele voorschriften werden daarom tot bepalingen van dwingend recht verheven. (Horion : Précis de Droit social belge, blz. 17; Senaat, 1953-1954, Gedr. St., nr 170, blz. 1-2). Ook de Nederlandse wetgever stond op dit standpunt, toen hij in 1907 de wet op de arbeidsovereenkomst in het Burgerlijk Wetboek inlaste (Wet van 13 juli 1907 tot wijziging en aanvulling van de bepalingen in het Burgerlijk Wetboek omtrent huur van dienstboden en werklieden en daarmee samenhangende artikelen in dat wetboek, alsmede in de Wetboeken van Koophandel en van Burgerlijke Rechtsvordering, in de wet op de Rechterlijke Organisatie en het beleid der Justitie en in de Faillissementswet, Staatsblad 1907, nr. 193). Hier werd in sommige gevallen weliswaar voorgeschreven dat alleen «bij schriftelijke overeenkomst of reglement» van de wettelijke regeling kon worden afgeweken. Deze formele beperking doet echter geen afbreuk aan het beginsel dat alleen bij individuele overeenkomst van de wet kan worden afgeweken, vermits het reglement in dit opzicht met de schriftelijke, individuele overeenkomst gelijk moet worden gesteld (Levenbach : Het nieuwe burgerlijkrechtelijke ontslagrecht, blz. 16-17; zie ook Molenaar : op. cit., Deel II, A, blz. 50 e.v.; Kamphuisen : De collectieve en de individuele arbeidsovereenkomst, blz. 100).

(20) Levenbach : op. cit., blz. 17.

(21) Wet op de Bedrijfsorganisatie, art. 66 e.v.

(22) H. Lenaerts : De verordenende bevoegdheid van de organen der bedrijfsorganisatie, Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiek Recht, 1957, blz. 159.

(23) Grondwet, art. 122, 152 tot 154.

(24) Wet van 10 maart 1900 op de arbeidsovereenkomst, art. 19bis.

(25) id., art. 28quater.

(26) Besluitwet van 9 juni 1945, art. 12 en 16; besluitwet van 14 april 1945 betreffende de bindende kracht van de beslissingen van de Nationale Gemengde Mijncommissie, art. 1 en 4.

(27) Senaat 1953-1954, Gedr. St. nr 170, blz. 7.

(28) Zie b.v. Burgerlijk Wetboek, art. 1639f, vijfde lid, 1639h, vijfde lid, 1639j, tweede lid, 1639k, tweede lid.

(29) Wet op de collectieve arbeidsovereenkomsten, art. 1; zie ook de commentaar bij deze bepaling door Nierstrasz in Nederlandse Staatswetten, nr 40, blz. 10-11.

(30) Zie ook : Wet op het algemeen verbindend en het onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten, art. 3, eerste lid.

(31) Het beginsel dat de voorschriften van de collectieve arbeidsovereenkomst voorrang hebben op die van de individuele overeenkomst heeft absolute gelding in zover het betreft die bepalingen van de collectieve arbeidsovereenkomst, waarbij rechtstreeks de rechten en plichten van de partijen bij de arbeidsovereenkomst worden bepaald en die dus in die individuele overeenkomst opgaan. In navolging van de Duitse rechtsleer erkent de Nederlandse literatuur dat nog andere normen in de collectieve arbeidsovereenkomst kunnen voorkomen (zie hierover Kamphuisen : op. cit., blz. 14 e.v. en blz. 104-106).

(32) Cas. 20-12-1950, Pas. 1951, I, 267.

(33) Kamer 1952-1953, Gedr. St. nr. 543, blz. 4.

(34) Wet van 10 maart 1900, art. 3; wetten betreffende het bediendencontract, geordend 20 juli 1955, art. 5.

(35) Senaat 1953-1954, Gedr. St. nr. 170, blz. 7 en 8.

(36) Nederlands Burgerlijk Wetboek, art. 1639g; wet van 10 maart 1900, art. 19, eerste lid; wetten betreffende het bediendencontract, art. 12, eerste lid.

(37) Wet van 10 maart 1900, art. 19, gewijzigd bij de wet van 4 maart 1954.

(38) Wetten betreffende het bediendencontract, art. 15.

(39) id., art. 16.

(40) Burgerlijk Wetboek, art. 1639i.

(41) id., art. 1639j.

(42) id., art. 1639p. en 1639q.

(43) Wetten betreffende het bediendencontract, art. 18.

(44) Wet van 10 maart 1900, art. 20 en 21.

(45) op. cit. blz. 6.

(46) Tweede Kamer 1947-1948, Bijlagen Handelingen, nr. 881, blz. 2.

(47) op. cit., Deel II, A, blz. 183.

(48) Burgerlijk Wetboek, art. 1639s.

(49) Levenbach : op. cit., blz. 46.

(50) Zie omtrent de omschrijving van dit begrip o.m. Levenbach : op. cit., blz. 48 e.v.; Molenaar : op. cit., Deel II, A, blz. 183 e.v.; Kamphuisen : op. cit., blz. 201.

(51) Zie enkele toepassingen van dit voorschrift in Van der Grinten : Arbeidsovereenkomstenrecht, blz. 144 e.v.

(52) Levenbach : op. cit., blz. 115.

(53) In Nederland : Burgerlijk Wetboek, art. 1639h., derde lid; in België : wetten betreffende het bediendencontract art. 7; wet van 10 maart 1900, art. 28 quinquies.

(54) Artikel 1639s, tweede lid, 3°.

(55) Wetsvoorstel tot wijziging en aanvulling van de wet van 10 maart 1900 op het arbeidscontract, art. 4, Kamer, B.Z. 1950 Gedr. St. nr. 128, blz. 3 en 5; zie ook Kamer 1950-1951 Gedr. St. nr. 474, blz. 3; id., 1952-1953, Gedr. St. nr. 543, blz. 26. Wetsvoorstel tot wijziging en aanvulling van de wet van 7 augustus 1922 op het bediendencontract, art. 2, Kamer 1950-1951, Gedr. St. nr. 260, blz. 3 en 6; zie ook Kamer 1950-1951, Doc. nr. 473, blz. 4; id., 1952-1953, Gedr. St. nr. 287, blz. 16; id., Handelingen 28 oktober 1953, blz. 16.

(56) Nederlands Burgerlijk Wetboek, art. 1639r.

(57) Wetten betreffende het bediendencontract, art. 20; wet van 10 maart 1900, art. 22.

(58) Wetten betreffende het bediendencontract, art. 21.

(59) Burgerlijk Wetboek, art. 1639r., vijfde lid.

(60) id., art. 1639o, derde lid.

(61) Molenaar : op. cit., Deel II, A, blz. 205.

(62) H.R. 1-2-1946, Nederlandse Jurisprudentie, 1946, 106; H.R. 27-6-1947, id. 1947, 442; zie ook H.R. 21-5-1942, id., 1942, 541.

(63) Van der Grinten : op. cit., blz. 138.

(64) Wet van 10 maart 1900, art. 23.

(65) Molenaar : op. cit., Deel II, A, blz. 206.

(66) Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer, Bijlagen Handelingen, 1951-1952, II, nr 881, blz. 8, geciteerd in Molenaar : op. cit., Deel II, A, blz. 194 e.v.

(67) Met de hierna besproken Nederlandse figuur van het herstel der dienstbetrekking kan in België wel worden vergeleken de bijzondere bescherming die aan de werknemersafgevaardigden en de kandidaat-werknemersafgevaardigden in de ondernemingsraden en in de comités voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing der werkplaatsen wordt verleend. Die afgevaardigden kunnen alleen worden ontslagen wegens dringende reden of wegens «redenen van economische en technische aard, voorafgaandelijk erkend door de bevoegde paritaire commissie». Indien het ontslag in strijd met dit voorschrift wordt gegeven, is de werkgever verplicht de betrokkene op zijn verzoek weder in dienst te nemen. Geeft de werkgever aan dit verzoek geen gevolg, dan is hij ertoe gehouden aan de werknemer een schadeloosstelling te betalen, die gelijk is aan het bedrag van het loon voor twee jaar, onverminderd elke andere vergoeding die krachtens een wet, de overeenkomst of het gebruik verschuldigd mocht zijn (wet van 20 september 1948, art. 21; wet van 10 juni 1952 betreffende de gezondheid en de veiligheid van de werknemers, alsmede de salubriteit van het werk en van de werkplaatsen).

(68) Memorie van Antwoord van Minister Donker op het Voorlopig Verslag van de Eerste Kamer, blz. 2, Bijlagen Handelingen, 1953-1954, I, nr 881.

(69) Memorie van Toelichting, blz. 2, Bijlagen Handelingen 1947-1948, II, nr 881.

(70) loc. cit.

(71) Burgerlijk Wetboek, art. 1639t, derde tot vijfde lid.

(72) Zie hieromtrent Molenaar : op. cit., Deel II, A, blz. 215 e.v.; Levenbach : op. cit., blz. 118 e.v.

(73) Handelingen Eerste Kamer, 1953-1954, blz. 2062-2063.

(74) op. cit., Deel II, A, blz. 209.

(75) op. cit., blz. 205 en 220.
 (76) Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen, art. 6 en 9; wet op de economische delicten, art. 1, 2°, j.
 (77) Voor nadere toelichting omtrent de verhouding tussen beide regelingen, zie o.m. Molenaar, op. cit., Deel II, A, blz. 223 e.v.
 (78) Volgens het voor 1954 geldende artikel 12 van de wet van 7 augustus 1922 bedroeg de opzeggingstermijn die door de werkgever aan de bediende moest worden gegeven,

6 maanden, indien de bediende 10 of meer jaren dienst had, en 30 of 90 dagen, naar gelang van het verdiende loon, indien hij nog geen 10 jaar door de betrokken werkgever was tewerkgesteld. Voor de opzegging door de bediende werden deze termijnen op de helft verminderd.
 (80) Ontwerp van wet tot vaststelling van het statuut der handelsvertegenwoordigers, art. 14, Senaat 1958-1959, Gedr. St., nr. 313, blz. 14.
 (81) id., blz. 20 en 21.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 9 april 1959.

Voorzitter : M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever : M. Moriamé.

Advocaat-generaal : M. Haysit de Termicourt.

Advocaten : Mrs D^e Bruyn, Demeur en Gilson de Rouvreur.

Overdracht van toekomstige schuldvorderingen. — Vereisten voor de geldigheid ervan.

Zo overeenkomstig de artikelen 1130, 1598 en 1689 B.W. een toekomstige schuldvordering overgedragen kan worden, is dergelijke overdracht evenwel slechts geldig, indien de schuldvordering bepaald of bepaalbaar is. Deze voorwaarde moet blijken de artikelen 1108 en 1129 B.W. op het ogenblik van de overdracht vervuld zijn.

N.V. Mufides t./Braun en Brandhof.

Gelet op het bestreden arrest, op 11 juni 1957 door het Hof van beroep te Luik gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 142 en 470 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, deze artikelen onderscheidenlijk gewijzigd door artikel 1 van het Koninklijk besluit nr 224 van 24 december 1935 en door artikel 22 van het Koninklijk besluit nr 300 van 30 maart 1936, van de artikelen 1107, 1134, 1135, 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk wetboek, van het gerechtelijk contract en van de bewijskracht van de akten waarbij het vastgesteld is,

doordat het bestreden arrest nagelaten heeft te beantwoorden en zonder reden verworpen heeft het middel van de aanvullende conclusies die vóór het Hof van beroep (terrechtzitting van 21 mei 1957) regelmatig genomen werden voor aanlegster, en door hetwelk deze deed gelden dat, aangezien verweerder aan de overeenkomsten van overdrachten van schuldvorderingen van 1952 vreemd was en door verweerder enkel tot tussenkomst werd opgeroepen om hem te vrijwaren, zij bijgevolg « zonder hoedanigheid en zonder recht was om de nietigverklaring te eisen van de overeenkomsten van overdrachten van schuldvorderingen van 1952 waarbij zij geen partij is, doch die haar kunnen tegengeworpen worden door de betekening van 24 juni 1954, welke geschied is bij toepassing van artikel 1690 van het burgerlijk wetboek »;

Overwegende dat het het beklagde arrest, door te vermelden « dat de notaris — hier verweerder — terecht geweigerd heeft de gelden die hij onder zich had uit handen te geven en dame Braun — hier verweerder — schuldenares van Raymond Deprez, die dezelfde sommen opvorderde » als aanlegster tot bindendverklaring van het vonnis gedagvaard heeft, de bewering van laatstgenoemde tegensprekt volgens welke ver-

weerster als opgeroepene in vrijwaring in het proces stond;

Dat het middel feitelijke grondslag mist;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van artikelen 1107, 1108, 1128, 1130, 1131, 1133, 1134, 1135, 1598, 1689 en 1690 van het Burgerlijk wetboek en van artikel 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest niet gegrond verklaard heeft de vordering van aanlegster die ertoe strekte, op grond van de haar in november en december 1952 door Raymond Deprez toegestane overdrachten « van alle sommen die hem door derden verschuldigd waren of zouden kunnen zijn om welke reden ook », dat verweerder, Mr Brandhof, zou veroordeeld worden om haar het deel van de prijs van een verkocht onroerend goed, dat hij voor rekening van voormelde Deprez in zijn bezit heeft, te betalen, en aldus uitspraak gedaan heeft om de redenen : « dat de overdracht van een toekomstige schuldvordering slechts geldig is voor zoveel het recht van de overdrager in principe bestaat op het ogenblik der overdracht; . . . dat de genaamde Alfred Deprez, rechtsvoorganger van Raymond Deprez, overleden is op 7 juli 1952 en dat het onroerend goed waarvan de prijs gevorderd wordt . . . pas op 10 juli 1954 verkocht werd; dat het derhalve voor de hand ligt dat notaris Brandhof pas op het tijdstip toen de verkoop totstand kwam houder en schuldenaar van het aan Deprez toekomend deel van de prijs geworden is en dat voordien ten voordele van voormelde Deprez tegen Brandhof geen, zelfs toekomstige schuldvordering bestond, naardien de totstandkoming van de immobiliaire verrichting altijd twijfelachtig is; dat de door Deprez in november en december 1952 aan de vennootschap Mufides gedane overdracht . . . niet kon slaan op de schuldvordering die naderhand tegen notaris Brandhof ontstaan is en die op dat tijdstip niet eens in principe bestond; dat de geïntimeerde vennootschap (huidige aanlegster) de in 1952 bestaande rechten van Deprez, mede-eigenaar, en zijn uit de akte van verkoop van 1954 blijken de hoedanigheid van schuldeiser van Brandhof ten onrechte zou willen gelijkstellen; dat eruit volgt dat Deprez in 1952 een niet bestaande schuldvordering overgedragen heeft, dat de overdracht zonder waarde is en dat de betekening ervan van voorwerp ontbloomt is ».

dan wanneer een toekomstige schuldvordering het voorwerp kan zijn van een verbintenis, geen enkele wet de geldigheid van de overdracht van een toekomstige schuldvordering tussen partijen afhankelijk stelt van de voorwaarde dat het beginsel van het recht van overdrager ten dage van de overdracht bestaat en het genoeg is dat deze voorwaarde vervuld zij ten dage van de betekening, gedaan overeenkomstig artikel 1690 van het burgerlijk wetboek om de overdracht aan de derden tegenwerpbaar te maken;

dan wanneer in elk geval, daar Raymond Deprez ter zake reeds in juli 1952 mede-eigenaar bevonden werd van het verkocht onroerend goed, zijn recht op zijn deel

van de prijs, bij verkoop, althans in beginsel bestond in zijn patrimonium ten dage van de door hem in november en december 1952 toegestane overdrachten van al zijn huidige en toekomstige schuldvorderingen, en zulks welke diegene ook zij die naderhand voor zijn rekening houder of jegens hem schuldenaar van die prijs zou worden :

Overwegende dat, volgens de vaststellingen van het bestreden arrest, de heer Deprez in november en december 1952 aan de rechtsvoorganger van aanlegster niet enkel alle sommen overgedragen heeft die hem op dat tijdstip door derden verschuldigd waren, doch ook alle sommen die in de toekomst « hem door derden uit welken hoofde ook zouden kunnen verschuldigd wezen »; dat aanlegster, enkel op dit laatste beding steunend, beweert de overneemster te zijn van een schuldvordering van Deprez tegen tweede verweerder, die in 1954 ontstaan is ter oorzaak van een verkoop, door het ministerie van deze, die notaris was, van een onroerend goed waarvan Deprez mede-eigenaar was;

Overwegende dat zo, overeenkomstig de artikelen 1130, 1598 en 1689 van het Burgerlijk wetboek, een toekomstige schuldvordering overgedragen kan worden, de schuldvordering bepaald of bepaalbaar is, en dat dergelijke overdracht evenwel slechts geldig is indien uit de artikelen 1108 en 1120 van hetzelfde wetboek blijkt dat deze voorwaarde op het ogenblik van de overdracht moet vervuld zijn;

Overwegende dat de bewoordingen van het door aanlegster ingeroepen beding generlei aanduiding of vermelding inhouden betreffende de schuldvordering waarvan aanlegster beweert overneemster te zijn;

Dat het arrest dienvolgens wettelijk beslist heeft dat deze schuldvordering niet op geldige wijze overgedragen was geworden; dat het middel, hetwelk enkel tegen andere redenen van het arrest opkomt, zelfs gegrond zijnde, niet tot verbreking van het dispositief zou kunnen leiden en dienvolgens van belang ontbloomt is;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegster tot de kosten.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 5 mei 1958.

Voorzitter : M. Sohier.

Raadsheer-verslaggever : M. Daubresse.

Advocaat-generaal : M. Mahaux.

Ontucht. — Verhuren van een onroerend goed aan een persoon, die zich aan ontucht overlevert. — Vereisten voor strafbaarheid.

Het verhuren of het onderverhuren van een onroerend goed aan een persoon, die zich aan ontucht of aan prostitutie overlevert en het beuren van de huurprijs, een en ander zelfs wetens, volstaan niet om het exploiteren van de ontucht of de prostitutie op te leveren. Vereist is bovendien, dat de verhuurder voordeel heeft willen halen uit een anders ontucht of prostitutie, o.a. door het beuren van overdreven huurgelden.

Godeau

Gelet op het bestreden arrest, op 3 december 1957 door het Hof van Beroep te Brussel gewezen;

Over het enig middel afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 31, 66, 67, 69, 380bis, 380quater en 382 van het strafwetboek, deze laatste drie artikelen gewijzigd of in het strafwetboek ingevoegd door de wet van 21 augustus 1948;

Doordat het bestreden arrest aanlegster uit hoofde van inbreuk op voormeld artikel 380bis 4° veroordeeld heeft tot één jaar gevangenis, een geldboete van 20 maal 200 frank en tot een vervangende gevangenisstraf van één maand, en te haren laste de in artikel 382 omschreven ontzeggingen van de rechten uitgesproken heeft, om de reden dat aanlegster het door haar gehuurde onroerend goed laten herstellen heeft, dat zij niet onkundig was van het beroep waaruit haar medebeklaagde haar inkomsten trok, dat zij uit het wederrechtelijk gedrag van haar onderhuurster voordeel heeft willen halen door deze een appartement ter beschikking te stellen dat speciaal ingericht was voor de strafbare doeleinden die deze nastreefde, en om de reden dat de nopens het huurbedrag door de beklaagden verstrekte aanduidingen niet in aanmerking kunnen worden genomen;

Dan wanneer deze motivering geen mogelijkheid biedt in te zien of de rechters over de grond het middel, door aanlegster afgeleid uit het feit dat de huur welke zij beurde met de normale huurwaarde overeenstemde, in feite verworpen hebben, dan wel of zij het naar recht verworpen hebben als niet dienend, en dan wanneer het arrest in dit opzicht onvoldoende met redenen omkleed is;

Dan wanneer uit de feitelijke vaststellingen van het bestreden arrest zou blijken dat aanlegster medeplichtig aan of ten hoogste mededaderes van het wanbedrijf geweest is waaraan haar medebeklaagde zich schuldig gemaakt heeft, doch deze vaststellingen het Hof niet in de mogelijkheid stellen na te gaan of aanlegster uit het strafbaar gedrag van haar medebeklaagde voordeel heeft willen halen en of de voor de toepassing van artikel 380bis 4° vereiste voorwaarden ter zake vervuld zijn;

Dan wanneer aanlegster, in de mate dat zij medeplichtig aan of mededaderes van het door haar medebeklaagde gepleegde wanbedrijf zou geweest zijn, op haar enkel twee derde of ten hoogste de integraliteit van de straffen, in artikel 380quater van het strafwetboek omschreven, kon worden toegepast, te weten een gevangenisstraf van acht dagen tot drie maanden en een geldboete van 26 tot 500 frank (verhoogd met 190 decimes), en dan wanneer zij niet viel onder toepassing van artikel 382 van het strafwetboek;

Overwegende dat het verhuren of het onderverhuren van een onroerend goed aan een persoon die zich aan ontucht of aan prostitutie overlevert en het beuren van de huurprijs, een en ander zelfs wetens, niet volstaan om het exploiteren van de ontucht of de prostitutie van die persoon op te leveren;

Dat bovendien vereist is dat de verhuurder voordeel heeft willen trekken van eens anders ontucht of prostitutie, onder meer door het beuren van overdreven huurgelden;

Overwegende dat het bestreden arrest op de door aanlegster in hoger beroep regelmatig genomen conclusies, luidens welke de door haar bedongen en gebeurde huurprijs juist met de normale huurwaarde overeenstemde, enkel antwoordt « dat de nopens het huurbedrag door de beklaagden verstrekte aanduidingen niet in aanmerking kunnen worden genomen », zonder onder meer te onderzoeken of dat bedrag al dan niet normaal was;

Waaruit volgt dat de rechter in hoger beroep zijn dispositief niet wettelijk met redenen omkleed heeft en dat het eerste onderdeel van het middel gegrond is;

Om die redenen :

Verbreekt het bestreden arrest, in zover daarbij over de publieke vordering ten opzichte van aanlegster uitspraak gedaan is en in zover zij daarbij tot de helft der kosten in hoger beroep is veroordeeld;

Beveelt dat van onderhavig arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Laat de kosten de Staat ten laste;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van Beroep te Luik.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 22 september 1959.

Voorzitter : M. Lepage.

Raadsheren : M.M. Mast en Buch.

Auditeur : M. Debaedts.

Advocaat : Mr. Pierre Ronse.

Bevel burgemeester. — Sluitingsuur van herberg. — Uitvoerbare administratieve beslissing. — Administratieve straf. — Misbruik van macht.

Wanneer de burgemeester ener gemeente een bevel uitvaardigt waardoor op een herberg een vervroegd sluitingsuur wordt toegepast, maatregel die tegen andere herbergen niet werd genomen, pleegt de burgemeester misbruik van macht, wanneer het blijkt dat het opleggen van het vervroegde sluitingsuur opgevat is als beteugeling van de inbreuken door verzoekster begaan op de sluitingsuren bepaald in het politiereglement.

Een bevel van de burgemeester, waardoor zekere uren worden vastgesteld, is een uitvoerbare administratieve beslissing en de Raad van State is bevoegd om over de wettigheid van dit bevel te oordelen.

Geen enkele wet geeft de gemeenteoverheid de macht administratieve straffen in te stellen en toe te passen voor de beteugeling van de overtredingen van haar bevelen.

Ten gevolge van het machtsmisbruik dient het bevel van de burgemeester vernietigd te worden.

Lahaye Elza t/ Burgemeester van Ramskapelle.

Arrest Nr 7225

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van het bevel d.d. 10 september 1956 van de burgemeester van Ramskapelle waarbij het sluitingsuur van de herberg van verzoekster, voor de werkdagen op 21 uur en voor de zon- en feestdagen op 22 uur is vastgesteld; dat het bevel aan verzoekster op 10 september 1956 is betekend;

Overwegende dat het bestreden bevel als volgt is gemotiveerd : « Gezien U geen gevolg geeft aan de vermaningen en bevelen U gegeven betreffende het sluitingsuur van uw herberg en de toegevingen U hieromtrent gedaan, niet strikt in acht neemt, gezien U aldus blijken geeft van onverbeterlijkheid »;

Overwegende dat verzoekster laat gelden dat dit bevel op de meest « discriminatieve » wijze is tussen-

gekomen, dat de andere herbergen van de gemeente aan dergelijke vroege sluitingsuren niet zijn onderworpen, dat gelijkaardige bevelen reeds op 25 juni 1956 en 11 juli 1956 tegenover haar door de burgemeester van Ramskapelle werden getroffen; dat deze laatste misbruik heeft gemaakt van de macht die artikel 64 van het gemeentepolitiereglement hem toekent en aldus artikel 6 van de Grondwet schendt;

Overwegende dat de tegenpartij beweert dat het beroep niet ontvankelijk is daar het bevel, als dwangmaatregel, niet vatbaar is voor vernietiging door de Raad van State; dat zij bovendien betoogt dat zij het bevel in het raam van haar soeverein appreciatievermogen uitgevaardigd heeft krachtens artikel 90 van de gemeentewet en op grond van artikel 64 van het politiereglement van de gemeente Ramskapelle;

Overwegende dat het bevel, waarbij sluitingsuren worden vastgesteld, een uitvoerbare administratieve beslissing is, die, op grond van artikel 9 van de wet van 23 december 1946, voor de Raad van State kan worden bestreden;

Overwegende dat de motieven van het bestreden bevel doen blijken dat het opleggen van bijzondere en vervroegde sluitingsuren opgevat is als beteugeling van de inbreuken door verzoekster begaan op de sluitingsuren bepaald door artikel 64 van het politiereglement der gemeente Ramskapelle en door de bevelen van de burgemeester die vóór het bestreden bevel werden genomen;

Overwegende dat geen wet noch reglementaire bepaling aan de gemeenteoverheid de macht geeft administratieve straffen in te stellen en toe te passen voor de beteugeling van de overtredingen van haar bevelen;

Overwegende dat artikel 64 van het politiereglement der gemeente Ramskapelle een dergelijke bevoegdheid trouwens aan de burgemeester niet toekent;

Overwegende dat uit wat voorafgaat, volgt dat de burgemeester van Ramskapelle bij het nemen van het bestreden bevel zijn macht heeft overtreden; dat dit middel van ambtswege dient opgeworpen;

Overwegende dat de burgemeester met het oog op het vrijwaren van het algemeen belang is opgetreden;

Besluit :

Artikel 1 : Het bevel van de burgemeester van Ramskapelle d.d. 10 september 1956 is vernietigd.

Artikel 2 : De kosten, ten bedrage van 750 fr., komen ten laste van de gemeente Ramskapelle.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 12 juni 1959.

Voorzitter : M. Bossaert.

Raadsheren : M. M. Santenaire en Beeckman.

Eerste Advocaat-generaal : M. Vanhoudt.

Advocaat : Mr. G. Capiau.

Verkoop op afbetaling en zijn financiering (wet van 9 juli 1957). — In wissel opgenomen beding van toewijzing van betrekkelijke bevoegdheid.

De bepalingen van de wet van 9 juli 1957 tot regeling van de verkoop op afbetaling en van zijn financiering en van art. 43ter van de wet op de bevoegdheid (art. 22, par. 3 van de wet van 9 juli 1957) moeten niet in aanmerking genomen worden voor het bepalen van de bevoegdheid ratione loci inzake geschillen uit wisselverbintenissen, zelfs wanneer

een verkoop op afbetaling en dezes financiering tot het trekken en aanvaarden van wissels aanleiding geeft. Dit zou alleen anders kunnen zijn wanneer de wissel een schijnhandeling of een wetsontduiking ten aanzien van de wet van 9 juli 1957 zou uitmaken.

N.V. Alcredima t./ De Bruyne en cs.

Gezien de stukken, o.m. het vonnis tussen partijen gewezen bij verstek ten opzichte van geïntimeerden, oorspronkelijke verweerders, door de Rechtbank van Koophandel te St. Niklaas, eerste Kamer, op 10 juni 1958;

Overwegende dat de appellante tijdig en regelmatig in beroep is gekomen;

dat de geïntimeerden geen pleitbezorger stelden;

dat appellante's eis voor doel heeft de geïntimeerden solidair te doen veroordelen tot de betaling van 28.560 fr., zijnde het bedrag van een aanvaarde wissel op zicht, dd. 30 november 1957, weer 245 fr., voor kosten van protest, de gerechtelijke interessen en de gerechtskosten;

dat de wissel geprotesteerd werd op 2 Mei 1958 jegens de eerste en tweede geïntimeerde als de betrokken-aanvaarders en op 6 Mei jegens de derde geïntimeerde als trekker;

dat de appellante, als derde-draagster, haar eis uitsluitend op de wisselovereenkomst steunt;

dat de wissel de bevoegdheid *ratione loci* van de rechtbanken van St. Niklaas-Waas bedingt;

dat de besproken wissel betrokken en aanvaard werd ter gelegenheid van een verkoop op afbetaling met financiering;

Overwegende dat art. 43 ter van de wet van 25 maart 1876 (zijnde art. 22 par. 2 van de wet van 9 juli 1957) beschikt dat de betwisting in zake verkoop en lening op afbetaling, zoals die bij de wet van 9 juli 1957 worden omschreven, voor het bevoegde gerecht van de woonplaats van de koper of geldopnemer komen;

dat de werkingsfeer van de wet van 9 juli 1957 duidelijk in haar artikelen 1 en 2 wordt onderlijnd en de betwistingen nopens wissels er niet in begrepen zijn, zodat die wetgeving in zake verkoop op afbetaling en zijn financiering de zelfstandige reglementering van de wissel niet raakt;

dat artikel 43 ter van de wet van 25 maart 1876 dus niet van toepassing is in zake wissels, en bijgevolg ook niet het artikel 45 bis, van dezelfde wet;

dat de bevoegdheid *ratione loci* ten aanzien van de wissel te beoordelen blijft buiten de beschikkingen van de wet van 9 juli 1957 en van het artikel 43 ter van de wet van 25 maart 1876 om, zelfs wanneer een verkoop op afbetaling en dezes financiering tot het trekken en het aanvaarden van de wissel aanleiding heeft gegeven;

dat er weliswaar een te beslechten betwisting zou kunnen oprijzen moest de wissel een schijnhandeling of wetsontduiking ten aanzien van de wet van 9 juli 1957 in zich sluiten;

dat er echter geen enkel gegeven voorhanden is dat toelaten zou hier iets dergelijks enigszins te veronderstellen;

dat, in ieder geval, het louter feit dat een aanvaarde wissel ter gelegenheid van een verkoop of lening op afbetaling in omloop wordt gebracht niet volstaat om enig vermoeden van schijnhandeling of wetsontduiking van die aard te doen vermoeden;

Overwegende dat niets « *hic et nunc* » de verplichting van de geïntimeerden tot naleving van de stipulaties van de wissel komt ontzenuwen;

dat de wissel de plaatselijke bevoegdheid van de rechtbanken van St. Niklaas-Waas bedingt, waaraan

door de appellante niet wordt verzaakt, door eerste en tweede geïntimeerde werd aanvaard terwijl de derde geïntimeerde het zelf als trekker stipuleerde;

dat de eerste rechter bijgevolg *ratione loci* bevoegd was om over de eis te beslissen;

dat de eis gegrond voorkomt;

Om deze redenen :

Het Hof,

gelet op art. 24 van de wet van 15 juni 1953,

Gehoord in zijn advies de heer eerste advocaat-generaal Vanhoudt die verklaard heeft zich te gedragen naar het oordeel van het Hof,

Verleent verstek tegen de geïntimeerden bij gebrek te verschijnen, en, voor het profijt, ontvangt het beroep, verklaart het gegrond en doet het aangevochten vonnis te niet;

houdt de eerste rechter voor bevoegd om ten gronde te beslissen, en, wijzende nopens appellante's eis, bij evocatie verklaart deze eis ontvankelijk en gegrond en veroordeelt de geïntimeerden solidair om aan de appellante te betalen a) de hoofdsom van 28.560 fr., b) de som van 245 fr. voor protestkosten, c) de gerechtelijke intresten;

Veroordeelt de geïntimeerden tot de kosten van beide aanleggen.

NOOT : zie in dit nummer het door bovenstaand arrest vernietigde vonnis van de Rechtbank van Koophandel dd. 10 juni 1958.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 20 juni 1959.

Voorzitter : M. Maraite.

Raadsheren : M.M. Noest en le Fevere de ten Hove.

Advocaat-generaal : M. de Hoon.

Advocaten : Mrs. Storme en De Vliegheer.

Bewijs van overeenkomsten. — Bewijs door getuigen ?

Bewijs door getuigen kan niet worden toegelaten wanneer het gaat om belangrijke overeenkomsten, waarvan het de partijen mogelijk was zich een schriftelijk bewijs te verschaffen.

N.V. Bockaert en Thienpont t./Mr. De Vliegheer q.q.
(faillissement N.V. Algebeton).

Gezien de stukken en o.m. de grosse van het aangevochten vonnis verleend door de Rechtbank van Koophandel te Gent in dato 20 november 1958;

Overwegende dat het ingesteld hoger beroep naar tijd en vorm regelmatig is;

Overwegende dat appellante voorhoudt dat de sommen, die geïntimeerde qq. op grond van artikel 445 van de wet van 18 april 1851 op de faillissementen, van haar terugvordert, haar door Adams, schuldenaar van de gefailleerde, betaald werden in uitvoering van een overeenkomst tot delegatie tussen de gefailleerde (delegant), Adams (gedelegeerde) en haar zelf (delegataris) aangegaan vóór het tijdperk in gezegd artikel bepaald, hetzij, in casu, vóór 27 juli 1956;

Overwegende dat, zo voor bewezen moest worden gehouden dat in werkelijkheid tussen de voornoemde vóór het verdacht tijdperk een delegatie-overeenkomst

met betrekking op de bedoelde sommen werd aangegaan, de vordering van geïntimeerde zou moeten verworpen worden. (Zie o.m. A.P.R. Tw. Delegatie-overeenkomst, nrs. 173 tot en met 177);

Overwegende dat appellante het bewijs dient te leveren niet alleen hiervan dat de drie voornoemde partijen een overeenkomst hebben aangegaan, die voor een delegatie moet worden gehouden, maar ook dat alle drie hun toestemming tot deze overeenkomst hebben gegeven vóór 27 juli 1956;

Overwegende dat, naar hun inhoud, de twee overgelegde stukken dd. 19 september 1956, uitgaande van de gefailleerde, en de twee overgelegde stukken dd. 20 september 1956, waarvan niet betwist wordt dat zij door Adams werden getekend, kunnen aangezien worden als bevattende de toestemming van deze partijen tot een delegatie-overeenkomst, waarbij Adams de persoonlijke verbintenis aangaande de sommen respectievelijk van 100.000 fr. en 125.000 fr., aan de gefailleerde verschuldigd, rechtstreeks aan de N.V. Bockaert en Thienpont te betalen;

Dat, in het bijzonder de woorden gebruikt door Adams, « verklaart zich akkoord om een som van 100.000 frs (resp. 125.000 fr.) rechtstreeks en onmiddellijk aan de firma Bockaert en Thienpont N.V. Aalter, te betalen » niet anders kunnen uitgelegd worden dan als bevattende een persoonlijke verbintenis van de stipulant jegens de bedoelde firma, vermits hij naderhand niet meer aan de gefailleerde had kunnen betalen zonder hierdoor inbreuk te plegen op het gegeven « akkoord »;

Overwegende echter dat de overgelegde stukken niet diensend zijn tot het bewijs van de stelling van appellante, vermits:

1° Uit deze stukken de toestemming van appellant zelf met de beweerde delegatie niet volgt en vooral;

2° Deze stukken dagtekenen van 19 en 20 september 1956, hetzij verschillende weken na het begin van het verdacht tijdvak, waar de schuld maanden vroeger is ontstaan. (Vgl. APR. loc. cit. nr 177);

Overwegende dat appellante weliswaar voorhoudt dat de bedoelde stukken slechts gelden als instrumenten van een delegatie-overeenkomst door de gefailleerde, Adams en haarzelf, vóór het begin van het verdacht tijdperk, aangegaan, inaar dat de eerste rechter terecht om redenen door het Hof overgenomen, deze stelling van appellante heeft verworpen;

Overwegende, immers, dat, zoals de eerste rechter cordeelkundig aanstipt, geen enkele omstandigheid der zaak toelaat vast te stellen dat tussen de gefailleerde firma, appellante en Adams een delegatie-overeenkomst zou gesloten geweest zijn vóór 27 juli 1956;

Dat, in het bijzonder, zulks niet kan spruiten uit de omstandigheid dat vroeger, ter gelegenheid van andere contracten tussen appellante en de gefailleerde firma, delegaties door deze laatste zouden toegestaan geweest zijn, evenmin als uit de bewering dat sedert verschillende jaren vóór de faillietverklaring het toestaan door Algebeton van delegatie de voorwaarde geworden was voor iedere levering aan haar door appellante, vermits, hoe dan ook, hieruit niet zou kunnen vaststaan dat in zake metterdaad Adams zijn toestemming heeft gegeven vóór de datum vermeld op het stuk bestemd tot het bewijs ervan;

Overwegende dat appellante, tot bevestiging van haar stelling, thans het bewijs bij getuigen van zekere feiten aanbiedt;

Overwegende dat appellante geen begin van schriftelijk bewijs van de ingeroepen feiten kan overleggen;

Dat immers geen enkel der overgelegde stukken, uitgaande van de gefailleerde firma, als waarschijn-

lijk laat voorkomen dat in zake een delegatie-overeenkomst vóór de verdachte periode werd aangegaan en, in het bijzonder, de twee bescheiden met hoofding « Betalingsafstand » dd. 19 september 1956, door hun dagtekening en hun inhoud, evenals de twee akkoordverklaringen van Adams dd. 20 september 1956, integendeel, de stelling van appellante helemaal onwaarschijnlijk laten uitschijnen (er is daarin geenszins spraak van bevestiging van een vroegere betalingsafstand of delegatie, maar deze stukken zijn opgesteld alsof deze afstand of delegatie gelijktijdig met het opmaken van het instrumentum tot stand kwam);

Overwegende dat volgens de gevestigde rechtspraak, die het Hof beaamt, het bewijs bij getuigen niet kan worden toegelaten, wanneer het gaat om belangrijke overeenkomsten, waarvan het de partijen mogelijk was zich een schriftelijk bewijs te verschaffen (Vgl. Gent 6 januari 1926; J.C. Fl. 1926, nr 654; Gent 1 februari 1926; ibid. 1926, nr 4655, blz. 113);

Dat deze regel van toepassing is wat betreft zowel het tweede als het eerste voorschrift van artikel 1341 B.W.B. en derhalve aan het bewijsaanbod van appellante moet opgeworpen worden, om het even of men dit aanbod beschouwt als strekkend tot het bewijs van een overeenkomst aangegaan vóór de verdachte periode, dan wél als strekkende tot bewijs tegen of boven de inhoud van de geschriften van 19/20 september 1956;

Overwegende overigens dat, waar appellante er het grootste belang bij had zich een waardevol schriftelijk bewijs van de ingeroepen overeenkomst te verschaffen, vermits deze uiteraard slechts nuttig was indien zij aan derden kon tegengesteld worden, het feit dat zij dergelijk geschrift niet kan voorbrengen de onwaarschijnlijkheid van haar bewering laat te voorschijn komen, waaruit volgt dat haar bewijsaanbod met des te meer beslistheid van de hand dient gewezen te worden, om iedere mogelijke collusie ten nadele van de failliete boedel te voorkomen;

Om die redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Alle andere conclusies als ongegrond van de hand wijzende en elk getuigenverhoor als ontoelaatbaar voorbijgaand;

Gehoord de heer advocaat-generaal De Hoon, in zijn advies;

Ontvangt het hoger beroep; Verwerpt het als ongegrond en bevestigt dienvolgens het aangevochten vonnis in al zijn beschikkingen;

Veroordeelt appellante tot de kosten van de aanleg.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

4e Kamer. — 22 januari 1958.

Voorzitter : M. G. de Chaffoy de Courcelles.

O.M. : M. J. Van Leuven.

Advokaten : Mrs. E. Buyck en L. Peeters.

Auteursrechten. — Uitvoering van muziekstukken zonder toelating van de auteurs. — Schadevergoeding, bedrag. — Bezoldiging van een muzikant bevat niet het auteursrecht op zijn stukken.

Auteurs en componisten hebben een absoluut eigendomsrecht op de scheppingen van hun geest. Het staat hun absoluut vrij toelatingen tot publieke uitvoeringen te geven of te weigeren. Zij alleen bepalen op discretionnaire wijze de voorwaarden

aan dewelke zij eventueel hun toelating zullen verlenen.

De rechtbank bezit niet de bevoegdheid om aan auteurs de voorwaarden op te dringen waaraan zij het gebruik van hun repertorium zouden dienen af te staan.

In het honorarium voor het houden van het orgel is, bij gebreke van een uitdrukkelijke bepaling, niet het auteursrecht begrepen, daar het auteursrecht een afzonderlijk recht is dat gans verschilt van het loon voor de materiële uitvoering. Het verzaken aan het auteursrecht mag niet vermoed worden maar het bewijs ervan dient op ondubbelzinnige wijze geleverd.

SABAM e.a. t/ Gillis.

Overwegende dat de eis ertoe strekt tot betaling van 83.000 frank, ten titel van schadevergoeding, voor onrechtmatige muziekuitsvoeringen in de inrichting « Le Boeuf sur le Toit » uitgebaat door verweerders en gelegen te Antwerpen aan de Anneessensstraat, n° 11 en dit tijdens de maanden juli en augustus 1957;

Overwegende dat het vaststaat en niet ontkend wordt door verweerders dat zij de door de wet vereiste voorafgaandelijke toelating der auteurs niet bezaten; dat het quasi delict dus bewezen is;

Overwegende dat de betwistingen tussen partijen weliswaar niet ontstonden omtrent de erkenning van hun rechten maar wel omtrent de tarifiering in de contracten;

Overwegende dat de verweerders van de Rechtbank eisen aan aanleggers de voorwaarden op te dringen aan dewelke zij zullen verplicht worden het gebruik van hun repertorium aan verweerders toe te staan;

Overwegende dat verweerders opwerpen onder meer als zou het de eerste aanlegster vrijstaan te contracteren of niet of de tarieven willekeurig hoog te stellen zou neerkomen op het uitsluiten van bepaalde handelaars van de voordelen die zouden worden verleend aan andere en dat dit een aantasting zou zijn van de normale concurrentievoorwaarden onder handelaars die een gelijkaardige handel uitbaten;

Overwegende dat zeer terecht aanleggers aanvoeren dat de auteurs en componisten een absoluut eigendomsrecht hebben op de scheppingen van hun geest; dat het hun absoluut vrij staat toelatingen tot publieke uitvoeringen te geven of te weigeren; dat zij alleen op discretionnaire wijze de voorwaarden bepalen aan dewelke zij eventueel hun toelating zullen verlenen;

Overwegende dat ingevolge dit absoluut recht noch verweerders noch de Rechtbank de bevoegdheid bezitten aan aanleggers voorwaarden op te dringen, die hen zouden binden het gebruik van hun repertorium af te staan;

Overwegende dat verweerders ook nog opwerpen dat aanlegger sub A. 3 Snoeck Roger, eigen orgelist is van verweerders en dat de contractuele vergoeding aan hem betaald voor het optreden als orgelist zou volstaan zelfs wanneer de uitgevoerde stukken zijn eigen werk zouden zijn;

Overwegende dat het auteursrecht een afzonderlijk recht is dat gans verschillend is van het loon voor de materiële uitvoering; dat Snoeck het innen zijner auteursrechten aan « SABAM » had toevertrouwd; dat niet kan opgeroepen worden dat het auteursrecht begrepen was in het honorarium voor het houden van het orgel, bij gebreke aan een uitdrukkelijke bepaling; dat het verzaken aan een recht niet mag vermoed worden daar het bewijs ervan op ondubbelzinnige wijze moet geleverd worden;

Nopens de schade:

Overwegende dat ontegensprekelijk de wederrechtelijke handelingen van verweerders aan aanleggers een morele en materiële schade heeft berokkend; dat deze schade kan hersteld worden door het toekennen aan aanleggers van 50 frank per uitgevoerd stuk en uitvoering;

Om deze redenen:

De Rechtbank,

Rechtdoende op tegenspraak;

Gehoord het eensluidend advies van de heer J. Van Leuven, Eerste Substituut Procureur des Konings, gegeven in de Nederlandse taal, ter openbare zitting van 8 januari 1958;

Verklaart de eis ontvankelijk en gegrond in de mate zoals hoger bepaald;

Verleent akte aan aanleggers dat zij het geding in zijn geheel en in ieder zijner onderdelen, schatten op meer dan 25.000 frank voor wat betreft de aanleg en de bevoegdheid;

Verleent akte aan verweerders dat zij aanbieden als vergoeding voor de toelating om letterkundige en muzikale werken te doen of te laten uitvoeren per maand te betalen: 1° voor de uitbating « Moulin Rouge » de som van 990 frank plus de taks en dit van 1 juli 1957 af; 2° voor de uitbating van « Au Boeuf sur le Toit » 2.210 frank plus de taks en dit van 20 april 1957 af;

Veroordeelt beide verweerders hoofdelijk om ten titel van schadevergoeding aan aanleggers te betalen de som van 41.900 frank samen met de gerechtelijke interesten en de kosten van het geding;

Wijst aanleggers af van het overige van hun eis;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niet-tengestaande alle verhaal en zonder borgstelling en met uitsluiting van het vermogen tot kantonnement.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE GENT

3e Kamer. — 21 mei 1959.

Voorzitter: M. Saverijs.

Rechters: M.M. Aelterman en d'Udekem d'Acoz.

Referendaris: M. van Hauwermeiren.

Advocaten: Mrs. De Smet, Blanckaert en Dhooge.

Verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorvoertuigen (wet van 1 juli 1956). — Doel en omvang van de verzekering. — Betekenis van afwijken-de bedingen tussen verzekerde en verzekeraar.

Het doel der verplichte verzekering is het waarborgen van de verzekerde tegen elk verhaal van benadeelde personen, telkens wanneer door het gebruik van de verzekerde wagen de burgerlijke aansprakelijkheid van de bestuurder, de bezitter of de verzekerde in het gedrang komt.

Krachtens het door de verzekeringsmaatschappijen opgestelde typecontract geldt de verzekering ook voor een « vervangingswagen », uitgezonderd wanneer dit voertuig door een eigen verzekering gedekt is.

De wetgever heeft gewild, dat ieder autovoertuig, onverschillig door wie het bestuurd of gebruikt wordt, zou verzekerd zijn en dat ieder slachtoffer

van een verkeersongeval de geleden schade zou vergoed krijgen.

De bepalingen van de wet van 1 juli 1956 zijn van openbare orde. Afwijkende bedingen tussen de verzekerde en de verzekeraar kunnen geldig zijn, maar kunnen aan de benadeelde niet worden tegen- geworpen indien hij daardoor van vergoeding zou beroofd worden.

Zie nader het vonnis wat betreft de zgn. «ver- vangingsplaat» (plaque d'essai).

Tytgat t/ De Baets,
Goethals en De Baets
t/ N.V. Vereniging der verzekeraars.

Overwegende dat de eis strekt tot regeling van de schade spruitend uit een aanrijding veroorzaakt door de verweerder De Baets;

Overwegende dat de verweerder Goethals mede- gedagvaard werd om zich solidair met eerste ver- weerder te horen veroordelen om reden dat hij eigen- naar is van de wagen gevoerd door de eerste ver- weerder;

1. Wat de verweerder Goethals betreft :

Overwegende dat de aanrijding niet te wijten is aan een defect van de wagen; dat het feit alleen van eigenaar te zijn van de wagen, zonder het be- drijven van een fout, geen verantwoordelijkheid me- desleept voor de heer Goethals;

Overwegende dat het ongeval te wijten is aan een persoonlijke fout vanwege de verweerder De Baets; dat er geen solidariteit bestaat voor de vergoeding van de schade; dat dhr Goethals persoonlijk op basis van zijn eigendomsrecht van de auto, niet kan veroor- deeld worden;

2. Wat de verweerder De Baets betreft :

Overwegende dat deze laatste zijn verantwoordelijk- heid niet betwist doch wél het gevorderde bedrag;

Overwegende dat hij verklaart dat er ex aequo et bono slechts 7.000 frank zou moeten toegekend wor- den;

Overwegende dat de Rechtbank echter over een factuur beschikt om de schade te schatten, factuur waarvan het bedrag is : 11.173 frank; dat bij nazicht, geen der posten hiervan overdreven schijnt; dat 3 dagen wachttijd dienen aangenomen volgens het ge- bruik; samen 11.523 frank; dat de eiser Tytgat zijn vordering op die som vermindert;

dat die som aan de eiser dient toegekend;

3. Wat de N.V. Vereniging der Verzekeraars betreft :

Overwegende dat de heer De Baets deze vennoot- schap in het geding geroepen heeft om te horen zeg- gen dat zij haar vrijwaring moet verlenen daar zij verzekeraarster was van het voertuig door hem be- stuurd op het ogenblik van het ongeval;

Beweringen der partijen :

Overwegende dat hij voorhoudt dat hij op dat ogenblik de wagen Plymouth 15 H.P. bestuurde, re- geringsplaat nr 670G9, toebehorende aan de heer Goethals en verzekerd door de verweester krach- tens polis nr 12608;

Overwegende dat de eiser in vrijwaring, De Baets, voorhoudt dat krachtens artikel 3 van de wet van 1-7-1956, de vrijwaring zijner burgerlijke verantwoor-

delijkheid tegenover derden moet verleend worden, zo- als zij bestond voor ieder rechtmatig bezitter en ge- leider van dit rijtuig;

Overwegende dat de verweester in vrijwaring doet opmerken dat de geleider De Baets reeds zijnerzijds verzekerd was door een ander verzekeraar, die De Baets moest dekken zelfs wanneer hij tijdelijk een ander voertuig bestuurde;

dat de heer De Baets antwoordt dat die «uitbrei- ding» van de verzekering aan alle voertuigen door hem bestuurd niet van toepassing was waar het ver- vangingsrijtuig verzekerd was door een polis die wer- kelijk het risico jegens benadeelden dekt» (artikel 4 van de polis, die overigens overeenstemt met het «model» of «type-contract» opgesteld volgens de beschikkingen der wet);

Overwegende dat de N.V. Verenigde Verzekeraars antwoordt dat juist de risico's in zake niet werke- lijk gedekt waren omdat de geleider De Baets niet in het bezit was van een «metalen plaat» dienende als erkenningsteken, wat vereist wordt door artikel 3 van de polis;

Overwegende dat de verzekering aan de heer De Baets (en De Baets zelf in zijn besluiten) antwoordt dat volgens artikel 21 van de wet van 1-7-1956 die «bijzondere overeenkomst» betreffende de «metalen plaat» als nietig en zonder uitwerking is;

Overigens dat, volgens de heer De Baets, de ver-zekering door de wet verplichtend gemaakt «het voertuig zelf» dekt, d.w.z. dat de risico's verbon- den aan dat rijtuig gedekt moeten zijn, welke ook de geleider weze (behoudens gevallen van diefstal of geweld).

Overwegende dat, altijd volgens de heer De Baets, de wet van 1-7-1956 een algemene verplichting van openbare orde bevat : de auto-rijtuigen zijn slechts toegelaten tot het verkeer indien de burgerlijke ver- antwoordelijkheid waartoe zij aanleiding kunnen ge- ven verzekerd is, en dit door een verzekering in over- eenstemming zijnde met de beschikkingen van de wet (artikels 2-1);

Overwegende dat de heer De Baets nog voorhoudt dat bijzondere overeenkomsten in strijd met de be- schikkingen van de wet verboden zijn en moeten aan- gezien worden als nietig en zonder uitwerking (ar- tikel 21);

Overwegende dat dienvolgens het auto-rijtuig Ply- mouth plaatnummer 670G9 toebehorende aan de heer Goethals, door hem als eigenaar van dit rijtuig moest verzekerd zijn alvorens het in het verkeer werd ge- bracht; dat het inderdaad verzekerd was door de polis nr 12608 afgesloten met de N.V. Verenigde Ver-zekeraars; dat die verzekering dus moet toegepast worden telkenmale het rijtuig in het verkeer komt, zelfs wanneer het door een derde bestuurd wordt, in casu de heer De Baets;

dat de voorgewende contractuele uitsluiting van de vrijwaring in de gevallen waar de geleider van het rijtuig niet houder zou zijn van een «metalen plaat» strijdig is met de wetsbeschikkingen en derhalve nie- tig is; dat immers de vrijwaring, verschuldigd krach- tens de wet, het rijtuig zelf betreft, afgezien van de eenzelve van zijn bezitter of geleider;

Overwegende dat er, in andere woorden, gepleit wordt dat het ter zake onverschillig is dat eiser in vrijwaring ten aanzien van de verantwoordelijkheid verbonden aan een ander rijtuig «Morris» met plaat- nummer 84444, een verzekeringsovereenkomst had af- gesloten met een andere verzekeraar; dat deze ver-zekering niet mocht uitgebreid worden tot een ander voertuig Plymouth plaatnummer 670G9; om reden dat

deze auto reeds het voorwerp uitmaakte van een verzekering afgesloten met verweerster in vrijwaring, Verenigde Verzekeraars;

Overwegende dat ten slotte de eiser in vrijwaring, De Baets, doet opmerken dat, indien men moest aannemen dat het gemis aan « metalen plaat » de verplichting van vrijwaring uitsluit, de vervangingsauto's zouden kunnen rijden zonder verzekering of minstens zonder vrijwaring, wat tegen de wet indruist; dat het zou volstaan dat een garagist een vervangingswagen in omloop zou brengen zonder metalen plaat, opdat die auto door geen verzekering zou gedekt zijn, minstens wanneer de geleider zelf geen auto bezit;

In rechte :

Overwegende dat, hoezeer de aarzeling van sommige rechtspraak tegenover het invoeren van enigszins nieuwe begrippen in de verzekering der auto's rijtuigen verstaanbaar en in zekere mate gegrond is, (zie bvb. vonnis Vredegerecht St. Gillis « Alg. Ross. t/ Nieuwsblad » onuitgegeven), het niet te betwijfelen valt dat de Wet van 1 juli 1956 aan de verzekering der auto's eerder een zakelijk karakter gegeven heeft (un caractère réel) dan een persoonlijk karakter d.w.z. dat de verzekering thans het gevoerde rijtuig dekt in plaats van de geleider (Cassart, Bodson en Pardon 1957 Assurance Automobile, blz. 44, 71, blz. 125);

dat het een verzekering geldt « ten bate van wie het zal behoren », d.w.z. dat het doel dezer verzekering is: de verzekerde te waarborgen tegen ieder verhaal van een benadeligde persoon, m.a.w. deze benadeligde te vergoeden telkenmale dat de burgerlijke verantwoordelijkheid van de geleider, de bezitter of de verzekerde in het gedrang komt ten gevolge van het gebruik van de verzekerde wagen;

Overwegende dat er daardoor dient verstaan dat die verzekering in werking zal treden telkenmale dat de geleider (of de bezitter) van de auto de verantwoordelijkheid draagt van het ongeval (verantwoordelijkheid die in zake niet betwist wordt) (Kamer - Ann. Parl. session ordinaire 1955-1956, zitting van 15 mei 1956 - verslag van de heer Nossent);

Overwegende dat wat de « vervangingswagens » betreft de grondregelen te vinden zijn niet in de wet, doch wel in het type - contract opgesteld volgens de aanwijzingen van de wet (nieuwe verzekeringspolis algemeen door de vennootschappen aangenomen): het voordeel der verzekering wordt uitgebreid tot de vervangingswagens; nochtans bestaat er geen « uitbreiding » wanneer de vervangingswagen zelf het voorwerp uitmaakt van een verzekeringscontract dat het risico van de benadeelde werkelijk dekt;

Overwegende dat de Wetgever gewild heeft dat ieder auto-voertuig, van zodra het gebruikt wordt, door een verzekeraar gedekt zij, om het even door wie het bestuurd of gebruikt wordt, vermits ieder gebruiker of houder gedekt is;

Overwegende dat de verplichting het voertuig op die wijze te verzekeren aan de eigenaar van de auto opgelegd wordt; dat die eigenaar strafbaar is van zodra hij een auto-voertuig in omloop brengt zonder dergelijke verzekering (Cassart Op. Cit. blz. 122 en 124);

Overwegende dat de Wetgever vooral gewild heeft dat ieder slachtoffer vergoeding bekomt (en zelfs een bijzonder « fonds » heeft voorzien voor de gevallen waarin geen verzekering mogelijk is, bvb. in geval van vluchtmisdrijf);

Overwegende dat de schikkingen van de Wet van

1956 van openbare orde zijn; dat alles wat tegen het inzicht van de Wetgever (verzekering van het gebruikte voertuig in ieder geval; vergoeding van het slachtoffer in ieder geval) niet tegen de benadeligde mag ingeroepen worden (Doc. Parl. 1951-52 - 1953-54 Verslag nr 379 sub. art. 14 - Comm. Benelux);

Overwegende dat het de Rechtspraak thans behoort oplossingen te zoeken die deze strekking in het voordeel van de slachtoffers bekrachtigen;

Overwegende dat de afwijkende voorwaarde van het verzekeringscontract en de gevolgen van deze afwijkingen tegenover de slachtoffers niet mogen ingeroepen worden;

— wat niet beduidt dat er generlei afwijkende voorwaarden mogen voorkomen in het verzekeringscontract: de afwijkende voorwaarden zullen geldig zijn tussen verzekerde en verzekeraar (Kamer Doc. Parl. 1955-56 verslag 351/4 - sub. art. 21);

— maar die afwijkende voorwaarden zullen niet tegenstelbaar zijn tegenover de slachtoffers in de mate dat zij de benadeligde van de vergoeding zouden beroven (zie Cassart op. cit. blz. 144 - 145);

Overwegende dat, meer in het bijzonder wat de garagehouders betreft, de clausules betreffende de vervangingsauto's voorzien van bijzondere en voorlopige platen (plaques d'essai) niet noodzakelijkerwijze nietig of verboden zijn tussen verzekeraars en verzekerden (daar het begrijpelijk is dat er geen verzekering kan genomen worden voor een onbeperkt aantal auto's in omloop);

Overwegende dat de schrijvers van het werk « L'Assurance Automobile Obligatoire », de HH. Cassart, Bodson en Pardon (blz. 151) terecht doen opmerken: « la mise au point de l'assurance garagiste soit par l'assurance « plaques marchand », soit par l'assurance « plaques d'essai » soit par quelque autre technique, devra être effectuée par un technicien de l'assurance, éventuellement aidé par des juristes ».

Overwegende dat in afwachting van deze aanpassing er niet kan gezegd worden dat het systeem der voorlopige plaat nietig is als zijnde strijdig met de openbare orde;

dat de door verzekeraar en verzekerde in die zin genomen schikkingen echter niet tegen het slachtoffer kunnen ingeroepen worden wanneer zoals hoger gezegd, het lot van het slachtoffer daardoor beïnvloed wordt, wat namelijk het geval is waar de auto-geleider niet drager was van de voorziene plaat; dat in dat geval de verzekering haar « sociale rol » niet meer vervult; dat het anders zou volstaan dat garagist en gebruiker van de vervangingsauto overeenkomen in een bijzonder geval geen « speciale plaat » te gebruiken, opdat er geen werkelijke verzekering zou bestaan; en moest de geleider van de wagen zelf geen auto bezitten of niet verzekerd zijn, dan zou het slachtoffer, door het feit alleen dat de geleider verwaarloosd heeft een plaat mede te nemen, van ieder verhaal beroofd zijn, wat ten stelligste tegen het inzicht van de Wetgever indruist;

Overwegende dat het dus niet het systeem der voorlopige of proefplaat is dat nietig is (tenminste is het tot hiertoe niet uitdrukkelijk verboden) maar wel het verzuimen die plaat te gebruiken (d.w.z. eigen fout) dat noch door de verzekeraar, noch door de geleider of gebruiker kan ingeroepen worden om de waarborg der verzekering te weigeren dus wel gedekt was door verzekering (wat de « uitbreiding » d.w.z. dat de vervangingsauto in zake de tussenkomst van de verzekeraar van de ter herstelling gegeven auto uitsloot) maar dat alleen de niet-naleving der voorwaarden van verzekering van de vervangingswagens door beide partijen (garagist en gebruiker) de

waarborg der verzekering van de garagist lamlegt en onrechtstreeks tegen de wet indruist, wat krachtens art. 21 verboden is;

Om deze redenen :

de Rechtbank,
pende;

Alle meerdere en tegenstrijdige besluiten verwer-
Voegt samen de zaken nrs 6534 en 7688;

Wijst de vordering tegen de heer Goethals af als ongegrond;

Veroordeelt de verweerder De Baets om aan de eiser de heer Tytgat, te betalen de som van 11.523 fr. meer de vergoedende interesten sedert 27 november 1957 tot aan de dag der dagvaarding en van dan af de gerechtelijke intresten;

Veroordeelt verweerder, De Baets, tot de kosten van deze dagvaarding.

Verklaart het vonnis tegenstelbaar tegenover de N.V. Vereniging der Verzekeraars;

Veroordeelt deze vennootschap om aan de heer De Baets te betalen de som van 11.523 frank meer de vergoedende interesten, de gerechtelijke interesten en de hierbovenvermelde kosten;

Veroordeelt de N.V. Vereniging der Verzekeraars tot de kosten van de dagvaarding in vrijwaring.

Verklaart dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad spijs elke voorziening zonder borg.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST. NIKLAAS

1e Kamer. — 10 juni 1958.

Voorzitter : M. Blauwaert.
Rechters : M.M. Maes en Belpaire.
Referendaris : M. Cloquet.
Advocaat : Mr W. Van Hille.

Verkoop op afbetaling en zijn financiering (wet van 9 juli 1957). — In wissel opgenomen beding van toewijzing van betrekkelijke bevoegdheid.

Het is aan de verkoper op afbetaling of de bij dergelijke verkoop betrokken geldschiet niet toegelaten de betrekkelijke (plaatselijke) bevoegdheid, zoals zij bij de wet van 9 juli 1957 werd geregeld, te ontduiken door in de door de koper of de ontleners te tekenen wissels een beding in te lassen, waarbij een andere betrekkelijke bevoegdheid dan die welke door de wetgever tot bescherming van de schuldenaar is bepaald, wordt overeengekomen.

De exceptie van onbevoegdheid « ratione loci » kan ook krachtens art. 17 van de eenvormige wet op de wissel de houder van de aangenomen wissel worden tegengeworpen, vermits hij bij het verkrijgen van de wissel weet, dat hij wat betreft het competentiebeding ten nadele van de schuldenaar handelt.

N.V. Alcredima t./De Bruyne en cs.

dat verweerders niet verschenen zijn noch iemand voor hen;

Overwegende dat de vordering tot de betaling strekt van 28.560 fr. als bedrag van een aanvaarde en geprotesteerde wissel, en van 245 fr. als bedrag van protestkosten, — dit met de gerechtelijke intresten en met de kosten van het geding;

Overwegende dat de wissel draagt dat de betwistin-

gen waaraan zij zou kunnen aanleiding geven, zullen beslecht worden door de Rechtbank van Sint-Niklaas;

Overwegende dat verweerders voormelde wissel aanvaard hebben in verband met een koop-verkoopovereenkomst op afbetaling, die ontstond luidens akte van 30 november 1957 tussen de firma Kelvinator (De Sutter), als verkoopster, en verweerders, als kopers van een koelkast;

Overwegende dat eiseres gezegde akte in fotocopie heeft voorgebracht;

Overwegende dat het spruit uit de pleittermen door eiseres gebruikt, dat zij, bij het sluiten van voormelde verkoop, aan de verkoopster de prijs van de verkochte koelkast voorschoot;

Overwegende dat de overeenkomst werd verklaard aangegaan te zijn op de voorwaarden van de contracten voor verkoop op krediet van eiseres, zoals die voorwaarden vermeld staan op de rugzijde van de overeenkomst;

Overwegende dat, luidens artikel 1 van die voorwaarden, verweerders zich verbonden de verkoopprijs welke Alcredima aan de firma Kelvinator voorgeschoten had, aan eiseres terug te betalen mits maandelijkse afkortingen;

Overwegende dat verweerders aldus optraden als medeschuldenaars van de lening;

Overwegende dat eiseres anderdeels van Kelvinator de afstand ten voordele van Alcredima had geëist, van haar rechten als verkoopster;

dat die afstand in feite gebeurde zoals blijkt uit artikel 1 van de door eiseres voorgelegde overeenkomst, dat o.a. beschikt dat de maandelijkse afkortingen moeten geschieden « ofwel door storting... op de P.C. rekening der n.v. Alcredima..., of van om het even welke nakomende derde-drager aan wie de schuldvoordening voortspruitende uit deze overeenkomst zou overgedragen worden... »;

Overwegende dat verweerders aldus ten weten van eiseres, tegelijk als kopers en ontleners voorkomen, die als dusdanig beschermd zijn door de wet van 9 juli 1957;

dat eiseres niet betwist dat voormelde wet op de hier beschouwde koop-verkoopovereenkomst toepasselijk is;

Overwegende dat verweerders niet wonen in het gebied van de zetelende Rechtbank, doch te Gent;

Overwegende dat de wet van 9 juli 1957 (artikel 22, § 2) in de wet op de bevoegdheid een artikel 43-ter heeft ingevoegd, luidende : « De betwistingen in zake verkoop en lening op afbetaling zoals die zijn omschreven bij de desbetreffende wet, komen vóór het bevoegde gerecht van de woonplaats van de koper of geldopnemer »;

dat krachtens diezelfde wet 1 « de niet verschijnende verweerder wordt geacht de bevoegdheid der rechtbank, voor (dewelke, lees :) welke de zaak is gebracht niet te erkennen » (art. 43 bis - III en 43 ter, laatste lid, van de wet op de bevoegdheid);

Overwegende dat die regeling van de plaatselijke bevoegdheid wel niet van openbare orde doch niettemin van gebiedend recht is (commentaar van A. De Caluwé, J.C.B. 1958, blz. 75, n° 56 en 57 - J.T. 1958, blz. 87, nr 19 - commentaar R. Beyens, J.T. 1958, blz. 639, nr 13);

Overwegende dat artikel 43 bis II W.B.R. toepasselijk is op de hier besproken plaatselijke bevoegdheid;

dat gezegde beschikking luidt : « Elke overeenkomst gesloten vóór het ontstaan van het geding en strijdig met deze wet, is van rechtswege nietig »;

Overwegende dat de aldus bepaalde plaatselijke bevoegdheid toepasselijk is op de geschillen die werden ingesteld na het in voege treden van de wet van 9 juli

1957, zelfs wanneer de overeenkomst reeds vóór gezegde wet werd aangegaan;

dat de wetten betreffende de procedure en de bevoegdheid inderdaad onmiddellijk toepasselijk zijn op de proceduuraakten die bij de bekendmaking van de wet nog niet uitgezonden waren (De Page, I, blz 220, nr 232 - De Caluwé, J.T. 1958, blz. 87, nr 19);

Overwegende dat de rechter, bij toepassing van de hierboven aangehaalde regels, zich ambtshalve onbevoegd moet verklaren wanneer de verweerder niet verschijnt;

Overwegende dat de verkoper op afbetaling of de geldlener betrokken in dergelijke verkoop, de plaatselijke bevoegdheid zoals zij door de wet van 9 juli 1957 werd bepaald, niet mag ontduiken door wissels te doen tekenen — door de koper of door de ontlener — waarin een beding voorkomt van conventionele toekenning van een andere plaatselijke bevoegdheid dan diegene welke de wetgever vastgesteld heeft tot bescherming van de schuldenaar;

Overwegende dat eiseres ten onrechte zou invoeren dat de auteurs van de wet van 9 juli 1957 het gebruik van wissels toegelaten hebben in zake verkopen op afbetaling of daarmee gepaard gaande leningen, en dat zij het hebben toegelaten alhoewel zij duidelijk beseften dat gezegde toelating voor gevolg zou hebben: 1° de betrokkene te onderwerpen aan de bevoegdheid van de rechtbanken van koophandel, en 2° de betrokkene te beroven van de mogelijkheid die anders voor hem zou kunnen bestaan, termijnen van respijt aan te vragen (Senaat, document nr 91, blz. 7-19 en 43);

Overwegende inderdaad, dat nergens bij de bespreking van de wet een verklaring werd afgelegd bewijzende dat de wetgever verder zou gegaan zijn wat betreft het dulden van het gebruik van wissels, dan die bovengemelde normale gevolgen van de cambiale verbintenis, — gevolgen die trouwens volkomen verenigbaar zijn met de wet van 9 juli 1957;

Overwegende dat men integendeel aan de wetgever niet het inzicht mag lenen — onder voorwendsel dat hij de partijen vrij gelaten heeft wissels te gebruiken — zijn uitdrukkelijke wil hierdoor te hebben willen verijdelen betreffende de plaatselijke bevoegdheid die hij speciaal tot bescherming van het verdedigingsrecht van de schuldenaar heeft in gericht;

Overwegende dat er inderdaad een totaal verschil bestaat tussen: A/ de bescherming van de schuldenaar te beperken tot bepaalde gebieden en bv. die bescherming niet uit te breiden tot een verbod om wissels te gebruiken, en B/ in strijd met de uitdrukkelijk gewilde en gereguleerde bescherming, dezelfde te ruïneren door handelwijzen toe te laten die regelrecht indruisen tegen het doel van de wet in zake plaatselijke bevoegdheid;

Overwegende dat de lener of de verkoper op afbetaling niet vrijgesteld wordt de formele voorschriften van de wet te eerbiedigen, wat betreft de plaatselijke bevoegdheid, door het feit dat hij wissels gebruikt;

dat dit middel inderdaad niet tot een « wetsontduiking » mag strekken (Matthys, « Wetsontduiking », R.W. 1955-56, blz. 106 en volg.);

Overwegende dat ook in zake verzekering en o.a. in zake verzekeringspremïën een soortgelijke regeling van de bevoegdheid bestaat (artikel 43 bis W.B.R.);

dat ook in verband met die verzekeringspremïën de partijen van wissels kunnen gebruik maken;

dat nochtans de verzekeringsmaatschappijen nooit gepoogd hebben dit middel te gebruiken om de hun opgelegde regeling nopens de bevoegdheid te ontwijken;

Overwegende dat eiseres rechtstreeks gehouden was

de plaatselijke bevoegdheid te eerbiedigen als geldschietster;

Overwegende dat zij daartoe ook gehouden was als verkrijgster van de rechten van de verkoopster;

dat verweersters inderdaad de exceptie van onbevoegdheid aan de verkoopster konden tegenstellen en dat de excepties, in principe, bij de afstand van inschuld, aan de verkrijger mogen tegengesteld worden (De Page, IV, nr 441);

Overwegende dat dit in onderhavig geding des te meer het geval is, dat eiseres de rechten van de verkoopster verkreeg, als gevolg aan de overeenkomst gesloten volgens haar eigen voorwaarden, en op het ogenblik zelf waar gezegde rechten ontstonden, zodat Alcredima goed wist dat verweerders door de wet van 9 juli 1957 beschermd waren wat betreft de plaatselijke bevoegdheid, zodat zij niet kan gewag maken van een onwetendheid welke een nakomende rechtverkrijger mogelijk had kunnen invoeren;

Overwegende dat de exceptie van onbevoegdheid « ratione loci » ook aan eiseres tegenstelbaar is als draagster van het accept, luidens artikel 17 van de eenvormige wet op de wissel, vermits eiseres bij het verkrijgen van de wissel geweten heeft te handelen ten nadele van de schuldeiser, wat betreft het beding van toekenning van bevoegdheid;

dat de conventionele toekenning van plaatselijke bevoegdheid niet minder indruist tegen artikel 43 bis II W.B.R., en niet minder van rechtswege nietig is ten aanzien van de geldschietster, omdat zij op een wissel voorkomt eerder dan in de overeenkomst waarmee de wissel verband houdt;

Om deze redenen :

de Rechtbank, makende melding dat artikels 2 en 30 tot 42 van de wet van 15 juni 1935 nageleefd werden, Vonnisende bij verstek,

Verklaart zich onbevoegd « ratione loci », verklaart de vordering derhalve niet ontvankelijk en wijst ze dienvolgens van de hand;

Verwijst eiseres in de kosten van het geding.

NOOT : Bovenstaand vonnis werd vernietigd door het in dit nummer opgenomen arrest van het Hof van Beroep te Gent dd. 12 juni 1959.

VREDEGERECHT TE KONTICH

8 september 1959

Rechter M. R. De Ridder

Advokaten : Mrs. J.Fl. Hellemans en E. Bón

Burenrecht. — Haag geplant op de grond van een gebuur. — Vertrekpunt voor de bevrijdende verjaring.

Iemand die zijn haag laat groeien verder dan de scheidinglijn tussen zijn eigendom en deze van zijn gebuur, betreft een anders grond zonder recht noch titel.

De bevrijdende verjaring van 30 jaar neemt slechts een aanvang vanaf het ogenblik dat een rechtsoverdracht ontstaat, in casu vanaf het ogenblik dat de oorspronkelijke eigenaar van twee naast elkaar gelegen eigendommen, één dezer verkoopt. Vanaf dat ogenblik kan de koper zijn rechten laten gelden en eisen dat de haag op de scheidinglijn wordt herplaatst.

Een eigenaar van twee naast elkaar gelegen erven

mag op zijn grond hagen zetten waar hij wil, zonder dat hieraan enig rechtsgevolg kan verbonden zijn.

De Pooter t/ Christiaenssen

Overwegende dat aanleggers de vaststelling beogen dat de scheidingshaag tussen hun eigendom en die van verweerders 50 à 55 cm op hun eigendom werd geplant zodat aldus verweerders zonder recht noch titel een gedeelte van aanleggers grond betrekken en deze dienvolgens de veroordeling van verweerders benaastigen om de litigieuze haag op de werkelijke scheidingslijn te zetten;

Overwegende dat bij tussenvonnis van 25 maart 1958 de heer G. Jonkergouw, meetkundige-schatte van onroerende goederen, als deskundige werd aangesteld om de grensscheiding tussen de eigendommen van partijen te bepalen, maatregel waarmede beide partijen, die alsdan in persoon verschenen, het eens waren;

Overwegende dat beide partijen, na de nederlegging van het verslag, zich ter zitting van 13 januari 1959 akkoord verklaarden met het verslag van de deskundige en geen opmerkingen te maken hadden op de grenslijn zoals deze door de deskundige was aangegeven;

Overwegende dat beide procespartijen nadien een raadsman raadpleegden en dat op hun verzoek de debatten heropend werden;

Overwegende dat, zoals overigens blijkt uit de aangehechte besluiten, thans evenmin door één van de partijen de grenslijn zoals deze door de expert werd aangegeven op grond van zijn bevindingen, aangevallen wordt;

Dat uit dit deskundig onderzoek blijkt en door verweerders trouwens niet wordt betwist, dat de scheidingshaag op 29 cm buiten de scheidingslijn staat zoals deze door de deskundige bevonden werd en dus zover op grond van aanleggers staat;

Dat hieruit voortvloeit dat verweerders een gedeelte van de grond van aanleggers zonder recht noch titel betrekken en zij deze derhalve dienen te ontruimen;

Dat zij evenwel zich hiertegen verzetten en zich enkel overeenkomstig artikel 2262 van het B.W. op de bevrijdende verjaring van dertig jaar beroepen, waartoe ze aanbieden met getuigen te bewijzen dat de haag in 1926 werd geplant en sedertdien niet meer werd verplaatst;

Overwegende dat aanleggers te recht doen opmerken dat de ingeroepen bevrijdende verjaring slechts een aanvang neemt van het ogenblik dat een rechtsvordering ontstaat, dus vanaf het ogenblik, dat een recht kan uitgeoefend worden, in concreto vanaf 2 juni 1931, datum waarop het eigendom gelegen aan de Parklaan 125 te Edegem door de maatschappij, oorspronkelijke eigenares van meerdere woningen aan de Parklaan, voor de eerste maal en met een oppervlakte van 183 m² werd verkocht;

Overwegende dat het inderdaad niet in betwisting is dat de eigendom van procespartijen deel uitmaken van de tuinwijk die in 1925-26 gebouwd werd door de Maatschappij voor Goedkope woningen;

Dat door aanleggers ook niet tegengesproken wordt dat, na de opbouw van deze woningen, mogelijk in 1926, zoals door verweerders beweerd wordt, door gezegde maatschappij op haar gronden levende hagen geplant werden, wat nochtans niet het minste te betekenen heeft daar een eigenaar op zijn grond mag planten waar en wat hij verkiest zonder dat hieraan enig rechtsgevolg kan verbonden zijn;

Dat de genoemde maatschappij de woning aan de Parklaan 125 op 2 juni 1931 verkocht bij akte verleend door notaris Désirant voor een oppervlakte van

183 m² overeenkomstig het grondplan opgemaakt door landmeter Adriaenssen;

Dat dan ook eerst van 2 juni 1931 de bevrijdende verjaring van 30 jaar begon te lopen ten voordele van de maatschappij en verweerders bij toepassing van artikel 2235 B.W., doch in geen geval vroeger, zodat de 30ste verjaring niet verworven is;

Dat het enige door verweerders opgeworpen argument dan ook in rechte faalt en het door hen desbetreffend aangeboden getuigenverhoor dan ook niet ter zake dienend is;

Overwegende dat, waar in feite geen discussie bestaat omtrent de scheidingslijn door de expert aangegeven, het dan ook past de eis in te willigen op basis van diens verslag;

Om deze redenen :

Wij, Vrederechter, rechtdoende tegensprekelijk, alle andere en verdere besluiten verwerpend,

Verlenen akte aan beide partijen dat zij het geding schatten in zijn geheel en in elk zijner onderdelen en tegen ieder der partijen op meer dan 2.000 frank;

Zeggen voor recht dat de haag tussen de eigendommen gelegen aan de Parklaan 125 en 127 te Edegem, 0,29 cm op het eigendom van aanleggers staat en dat verweerders aldus zonder recht noch titel een gedeelte van de grond van aanleggers betrekken;

Veroordelen verweerders dienvolgens solidairlijk om binnen de veertien dagen vanaf heden gezegde haag op haar werkelijke scheidingslijn te zetten hetzij 0,29 cm meer naar het huis nr 127;

Bij gebreke hieraan te voldoen binnen de gemelde termijn, machtigen aanleggers van nu af en voor alsdan op kosten en risico van verweerders dit te doen en in geval de beplanting niet meer mogelijk is een andere voorlopige scheiding te zetten;

Veroordelen verweerders tot de kosten.

BALIELEVEN

Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel.

Voordracht van Prof. A. M. DONNER,
President van het Hof van Justitie
der Europese Gemeenschappen.

Op donderdagavond 19 november hield Prof. Mr. A.M. Donner, Nederland, president van het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen, voor de leden en genodigden van het Vlaams Pleitgenootschap te Brussel een lezing over het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen.

De zitting ging door in de zaal der plechtige zittingen van het Hof van Verbreking en stond onder het voorzitterschap van Mr. A. Bayart.

Talrijke personaliteiten waren aanwezig: de heer Stafhouder Nyssens, de heer R. Hayoit de Termicourt, Procureur Generaal bij het Hof van Verbreking, de heer Suetens, eerste Voorzitter van de Raad van State, de heer Vullers, Voorzitter der Rechtbank van eerste Aanleg, de heer Raymaeckers, Voorzitter der Rechtbank van Koophandel en de heer Dalliers, Krijgsauditeur.

Naast deze magistraten werd de aanwezigheid opgemerkt van de heer P. Struye, voorzitter van de Senaat, de heer Van Houtte, Griffier bij het Hof der Europese Gemeenschappen en Mr van Reepinghen, Koninklijk Kommissaris voor de rechterlijke hervorming.

Na de welcomsgroet van de voorzitter hield de heer Donner zijn lezing. Uiteraard kon het onderwerp van deze voordracht aanleiding geven tot een zeer droge, en voor buitenstaanders zeer ingewikkelde uiteenzetting. Mr Donner verstond nochtans de kunst om in zeer klare en eenvoudige bewoordingen de aard en de werking van het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen toe te lichten zodat ook de niet-juristen onder de aanwezigen de uiteenzetting konden volgen, terwijl anderzijds het onderwerp voldoende wetenschappelijk werd behandeld om ook de zeer voorname juristen onder de toehoorders te kunnen boeien.

Uiteraard is het voor een jurist aangenaam kennis te kunnen maken met de werking van een totaal nieuwe instelling van rechtspraak, ook al heeft deze kennismaking geen rechtstreeks belang voor de dagelijkse praktijk van de advocaat.

Zoals het in iedere jonge tak van het recht het geval is stellen zich ook bij de werking van het Europese Gerechtshof steeds nieuwe en onverwachte problemen zowel van formeel als van materieel recht. Bovendien doet het internationaal karakter van dit Hof een aantal zeer interessante en fundamentele juridische problemen rijzen waarvan het hoogst interessant is de oplossing te kennen.

De rechtsbronnen zijn zeer beperkt: het E.G.K.S. verdrag, de verdragen van Rome en hun bijvoegsels; een gedetailleerd reglement voor de procedure werd door het Hof zelf opgesteld.

De procedure is schriftelijk en de afhandeling van een zaak vergt tot op heden ongeveer tien maanden.

De werking en de bevoegdheid van het Hof kan best vergeleken worden met deze van de Raad van State. Aldus strekt de bevoegdheid van het Hoge Hof zich in hoofdzaak uit op het gebied van de «contentieux de l'annulation». Als basis tot een verzoek om vernietiging komen in aanmerking: onbevoegdheid van het orgaan dat de aangevallen beslissing nam; scheiding van essentiële vormvoorschriften; scheiding van de verdragen en machtsafwending.

Op te merken valt nochtans dat men zich bij het Hof kan beklagen niet alleen over de maatregelen die de uitvoerende lichamen hebben genomen, maar ook over het niet nemen van zekere uitvoeringsbesluiten die door de verdragen verplichtend zijn voorzien.

Voor het Hof, aldus mr Donner: «kan men zich beklagen over de niet of de onjuiste toepassing van de Europese verdragen. Wie zijn die «men»? Voor de niet toepassing van het E.G.K.S. verdrag zijn dat: de regeringen, de Hoge Autoriteit en de producenten van kolen, staal en schroot. Uitzonderlijk kunnen ook de distributiebedrijven zich voor het Hof voorzien. Aldus is het onder de kolenhandelaars dat de eerste prodeisten voor het gerechtshof werden gevonden. (Tot op heden slechts twee pro deo-procedure's).

Het ligt voor de hand dat het van kracht worden der verdragen van Rome het aantal processen voor het Hof aanmerkelijk zal doen stijgen, te meer daar «ieder belanghebbende» zich voor het Hof over de niet naleving van de verdragen van Rome kan beklagen.

Op dit ogenblik zijn een zeventigtal zaken hangende voor het Hof; zij betreffen alleen de Kolen- en Staalgemeenschap.

Anderzijds vertonen sommige bevoegdheden van het Hoge Hof ontgensprekelijk gelijkenissen met de werking van ons Hof van Verbreking. Aldus is het Hoge Gerechtshof de enige en supreme instantie die een bindende interpretatie van de teksten der Europese verdragen kan geven. In dit verband is het interessant er op te wijzen dat het Hof zijn interpretatie niet alleen geeft ter gelegenheid van een aanhangig geschil.

Afgezien van elk geschil kunnen de nationale rechtsmachten der ondertekenende staten in het raam van een afzonderlijke procedure het Hof om een authentieke interpretatie der teksten verzoeken.

Nu hoor ik sommigen reeds vragen of deze internationale rechtsbedeling geen «taalkwestie» doet rijzen? Geenszins. Ik zou zelfs zeggen integendeel.

Mr Donner sprak wel over de verscheidenheid der gebruikte talen doch uit zijn betoog bleek niet dat dit zou aanleiding geven tot enige ongelijkheid. Alle talen der gemeenschap zijn evenwaardig. Aldus werd alleszins vermeden dat een bepaalde nationale balie praktisch een monopolie zou bekomen in de behandeling der zaken voor het Hof.

De aanlegger kiest de taal der procedure, maar al de stukken der geschreven procedure worden door de diensten der griffie in de vier talen der gemeenschap omgezet, evenals trouwens de arresten die in de vier talen authentieke waarde bezitten.

Ter zitting spreekt ieder zijn eigen taal (Raadsheeren en Procureur Generaal inclus). Er functioneert een simultane vertalingsdienst ter zitting.

Het is eigenaardig te moeten vaststellen dat uit deze veelheid van partijen, talen en nationaliteiten uiteindelijk de éénheid wordt geboren: éénheid van interpretatie, éénheid van rechtspraak. Vandaag op het vlak der kolen, het staal, de Euromarkt, morgen wellicht op nieuwe, ruimere en vooralsnog niet exploreerde gebieden.

Oprichting van een « Conferentie der Jonge Balie » te Tongeren

Stichtingsvergadering van 10 november 1959

Een uitgelezen schaar van personaliteiten en genodigden had het op prijs gesteld aanwezig te zijn op 10 november 11. in de zalen van het Provinciaal Gallo-Romeins Museum te Tongeren om er de «Conferentie der Jonge Balie» boven de doopvont te helpen houden.

Tussen de hoge gasten werden genoteerd de heer J. Winants, raadsheer in het Hof van Beroep te Luik, de heren L. Driessen en A. Kranzen, respectieffelijk voorzitters der Rechtbank van eerste aanleg te Tongeren en te Hasselt, de heer P. Réard, ere-voorzitter der Rechtbank van eerste aanleg te Tongeren, de heer ondervoorzitter M. Frère samen met meerdere magistraten van de zetel en van het Parket van Tongeren en Hasselt, talrijke heren Stafhouders en Oud-Stafhouders der beide Limburgse balies en vele confraters.

Het is 17 u. als de vergadering geopend wordt door Meester J. Michiels, die aan de bestuurstafel omringd wordt door de heer Stafhouder R. Stas en Meester J. Smeets, de conferencier voor deze avond. Als dienstdoende voorzitter, heet Meester J. Michiels de aanwezige personaliteiten en confraters welkom en dankt hen voor hun belangstellende opkomst. Tevens hebben meerdere confraters wegens ziekte of onvoorziene omstandigheden moeten verstek laten gaan en lieten zich hiervoor verontschuldigen.

Hij stipt aan dat een Gerechtshof misschien wel een meer geschikte plaats is dan een Museum om een «Jonge Balie» in het leven te roepen, doch wegens de enge behuizing in het Paleis van Moeder Justitia en de in uitvoering zijnde werken aldaar, heeft de «gens togata» wel naar andere gastvrije oorden moeten uitwijken. Daarna herinnert de spreker er aan hoe reeds sinds geruime tijd het idee, dat er aan onze balie ook wel plaats was voor een «Conferentie», van verschillende kanten was vooruitgezet. Aanmoedigingen ontbraken niet vanwege de heer Voorzitter der

Rechtbank L. Driessen en de heer Ondervoorzitter M. Frère, terwijl de Raad der Orde de knoop doorhakte en drie confraters gelastte met het oprichten van een « Conferentie der Jonge Balie » nl. Meesters Emile Smets, Pierre Stas en Jean Michiels. Ondanks de stafhouderlijke bulle, die volgens de nationale traditie vroeg dat als drie Belgen samenkomen, zij een comité zouden vormen, van hetwelk de ene voorzitter wordt, een tweede secretaris en een derde penningmeester, verkoos het comité zonder meer een driemanschap te vormen. Misschien is het triumviraat een meer geschikte bestuursvorm voor een stad, die zoals Tongeren zijn oorsprong terugvindt in het romeins tijdperk. Meester Michiels stelt dan de verdiensten in het licht van Mter E. Smets en Mter P. Stas, die het grootste deel van het voorbereidend werk op hun actief namen, doch van dewelke de eerste ingevolge ziekte belet was aanwezig te zijn.

Natuurlijk heeft een nieuw gestichte vereniging steeds grote plannen voor de toekomst... Aldus is het bestuur besloten elk jaar enkele grote conferenties in te richten met vooraanstaande sprekers behorende zowel tot de balie als tot andere kringen. Daarnaast zullen meer beperkte vergaderingen in het vooruitzicht gesteld worden, eerder bedoeld voor de stagiaires en de jongere confraters, gepaard eventueel met bezoek aan gerechtelijke en penitentiaire instellingen.

Bij het uitwerken van dit programma — in hetwelk een ontspanningsavond niet uitgesloten zal zijn — hopen de inrichters beroep te mogen doen op de samenwerking der Jonge Balie van Hasselt. De dienstdoende voorzitter drukt dan ook zijn voldoening uit voor de sympathiebetuigingen, die de Voorzitter der Conferentie der Jonge Balie van Hasselt aan het bestuur liet geworden samen met zijn beste wensen voor een flinke start. Het is ook in die orde van gedachten dat de dd. voorzitter onderlijnt dat de aanwezigheid van een voornam afvaardiging uit de administratieve hoofdplaats der provincie, en bestaande uit de heer Voorzitter der Rechtbank van eerste aanleg, de heer Kranzen, de heer Onderzoeksrechter Perilleux, de heer Stafhouder Bijvoet en de Oud-Voorzitter der Jonge Balie te Hasselt Mter Warnants een meer dan symbolische betekenis heeft. Ten slotte wenst het bestuur ook de nodige contacten op te nemen met de andere conferenties der jonge balies in het land. Nochtans verkoos het bestuur eerst werkelijk contact te nemen met de zuster-balie uit onze provincie. Het is daarom dat deze stichtingsvergadering in een meer beperkt kader doorging.

Vervolgens stelt Mter Michiels de spreker voor: Mter J. Smeets van de Tongerse balie. Het onderwerp van zijn spreekbeurt luidde « Reisindrukken over Kongo ». De conferencier vat dan dadelijk aan met de Kongolese actualiteit en geeft een volledig overzicht van de toestand, zoals hij zich voordeed op het ogenblik van zijn recente reis. Deze interessante uiteenzetting werd gevolgd door de projectie van een prachtige reeks gekleurde diaposities en een kleurfilm, die alle door Meester Smeets zelf werden gerealiseerd. Met geestig en gevat commentaar voert de spreker zijn gehoeid gehoor mede naar de landen waar « les fleur n'ont pas d'odeur et les oiseaux ne sont point chanteurs... » Egypte, Belgisch Kongo, het Midden-Oosten, Syrië, Libanon trekken een na een in al hun kleurenpracht voorbij in het licht van de toverlantaarn. De Tongerse Jonge Balie telt beslist een reiziger van formaat, die bij het einde van zijn briljante causerie hartelijk wordt toegejuicht en gefeliciteerd.

Het is de heer Stafhouder R. Stas, die de spreker dankt voor zijn schitterende uiteenzetting. Hij stelt aan de hand van voorbeelden uit onze balie vast dat

het de jongere confraters zeker niet aan reislust ontbreekt en zij op dit punt zeker de ouderen voorbijstreven. De heer Stafhouder Stas drukt de hoop uit dat Meester J. Smeets bij het einde van zijn reis, die hij reeds plant voor Amerika, zijn confraters nogmaals zal komen vergasten op zulk interessant en persoonlijk vertoog. De Heer Stafhouder drukt zijn voldoening uit dat een confrater uit eigen midden de eerste spreekbeurt der « Conferentie der Jonge Balie » had verzorgd, en dat een zo goed debuut mocht kennen. Hij nodigde de aanwezigen uit tot de receptie, die plaats vond in de lokalen van het Provinciaal Museum. Tussen vermouth en sigaren werden de toekomstplannen nog wat mooier... De nieuwe « Conferentie der Jonge Balie » is dus toch definitief en goed gesticht. Wij wensen haar de wind in de zeilen en « goede vaart »!

MEDEDELINGEN

Tweede congres der Verenigde Natiën voor de preventie van de misdaad en de behandeling der delinquenten.

I. Oorsprong.

Door haar resolutie 415 (V) van 1 december 1950 heeft de Algemene Vergadering der Verenigde Natiën beslist dat de Organisatie der Verenigde Natiën om de vijf jaar een internationaal congres zou bijeenroepen betreffende de preventie van de misdaad en de behandeling der delinquenten. Het eerste congres der Verenigde Natiën voor de preventie van de misdaad en de behandeling der delinquenten heeft plaats gehad in het Paleis der Natiën te Genève, van 22 augustus tot 3 september 1955.

II. Datum en plaats.

Het tweede Congres der Verenigde Natiën voor de preventie van de misdaad en de behandeling der delinquenten zal gehouden worden in Church House en Carlton House te Londen, van 8 tot 20 augustus 1960. De Regering van het Verenigd Koninkrijk zal de rol van regering-gastheer vervullen.

III. Deelneming.

Het Congres zal drie categorieën deelnemers groeperen:

1) De leden officieel aangeduid door hun regeringen, die deskundigen zullen zijn in zake preventie van de misdaad en behandeling der delinquenten en die een bijzondere kennis of ervaring zullen bezitten aangaande de vraagstukken voorkomende op de dagorde van het Congres;

2) de vertegenwoordigers van de gespecialiseerde instellingen en van de niet gouvernementele organisaties, die zich bezighouden met de vraagstukken van sociaal verweer;

3) de personen die aan het Congres ten individuele titel zullen deelnemen, wegens rechtstreekse belangstelling die ze hebben voor de vraagstukken van preventie der misdaad en behandeling der delinquenten: politieambtenaren, ambtenaren gehecht aan strafinrichtingen of aan instellingen voor minderjarige delinquenten, leden van hoven en rechtbanken, sociale werkers, leden van het hooglerarenkorps der universiteiten, leden van de balies, enz.

Tussen de deelnemers zullen eveneens voorkomen deskundigen of vertegenwoordigers van niet gouvernementele organisaties die een hoge faam hebben verworven door hun wetenschappelijk werk op het gebied van de preventie van de misdaad en de behande-

ling der delinquenten en die uitgenodigd zullen zijn geworden om aan het congres deel te nemen door de secretaris-generaal van de Organisatie der Verenigde Natien.

De Organisatie der Verenigde Natien zal de kosten van de deelnemers niet op zich nemen.

IV. Programma.

Zich steunende op de aanbevelingen van het bijzonder raadgevend comité van experts in zake preventie der misdaad en behandeling der delinquenten en op de voorstellen van de secretaris-generaal, heeft de Commissie der sociale aangelegenheden in haar 12de zitting de dagorde van het congres goedgekeurd, waarop de hiernavolgende vraagstukken voorkomen:

1) nieuwe vormen van jeugdmisdadigheid: oorsprong, preventie, behandeling;
2) bijzondere politiediensten voor de preventie van de jeugdmisdadigheid;

3) preventie der vormen van misdadigheid spruitende uit de sociale veranderingen en gepaard gaande met de economische vooruitgang in de minder ontwikkelde landen;

4) gevangenisstraf van korte duur;

5) de behandeling vóór de invrijheidstelling, de post-penitentiaire hulp en de bijstand aan personen die ten laste zijn van de gedetineerden;

6) integratie van de penitentiaire arbeid in de nationale economie, meer in het bijzonder vergoeding der gedetineerden.

Voor het onderzoek van deze vraagstukken zal het Congres ingedeeld worden in twee secties en, in voorkomend geval zullen er meerdere werkgroepen worden gevormd. Men voorziet ook voordrachten over onderwerpen die van dichtbij betrekking hebben op de vraagstukken ingeschreven op de dagorde, voordrachten die zullen gevolgd worden door gedachtenwisselingen.

Er wordt voorzien dat het Congres ongeveer zes algemene vergaderingen zal houden gedurende dewelke de verslagen van de afdelingen zullen worden onderzocht. De aanbevelingen of besluiten van het Congres zullen medegedeeld worden aan de secretaris-generaal en, zo nodig, aan de bestuursorganen der Verenigde Natien.

De officiële talen van het Congres zijn het Engels, het Spaans en het Frans en de onmiddellijke vertaling van een bepaalde taal in de twee andere talen is verzekerd voor alle zittingen der afdelingen en voor de algemene vergaderingen.

Het programma van het Congres zal tevens enkele bijkomstige activiteiten behelzen: tentoonstelling, bezoeken aan instellingen, vertoning van filmen, enz.

V. Documentatie.

Het secretariaat zal aan het Congres voor elk punt van de dagorde een algemeen verslag voorleggen opgesteld door een bijzonder aangeduide verslaggever. Het secretariaat zal tevens voor elk van de punten aan de dagorde een uiteenzetting voorbereiden en voorbrengen, waarin zekere meningen zullen worden uitgebracht en waardoor de aandacht van het Congres op een reeks punten zal gevestigd worden. Verschillende gespecialiseerde instellingen en niet gouvernementele organisaties zullen eveneens, ter inlichting van het Congres, memories voorbrengen betrekking hebbende op verschillende punten van de dagorde.

Er wordt voorzien dat heel de documentatie tijdig op voorhand zal uitgedeeld worden om een grondige voorbereiding van de besprekingen mogelijk te maken.

Elke deelnemer zal slechts één enkel stel documen-

ten ontvangen; de documenten per post verzonden vóór de opening van het Congres zullen niet opnieuw te Londen uitgedeeld worden.

VI. Inschrijving.

De personen die wensen deel te nemen aan het Congres dienen inschrijvingskaarten aan te vragen aan het Hoofd van de sectie van sociaal verweer, Organisatie der Verenigde Natien, New York. De aanvragen dienen toe te komen vóór 29 februari 1960. De inschrijving is kosteloos.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor sociaal recht en van de Arbeidsrechten, jrg. 1959 - n° 7:

R. Blanpain, De bemiddeling bij collectieve arbeidsgeschillen in België.

Algemeen Fiscaal Tijdschrift, jrg. 1959 - n° 2:

De wetgeving van juli 1959 betreffende de inkomstenbelastingen, door A. Agneessens. — Wetgeving.

Tijdschrift voor notarissen, jrg. 1959 - n° 10:

R. Vande Kerckhove, Verzet of tussenkomst der schuldeisers bij verdeling.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1959 - n° 41:

R. Mok, Debuterende « kartelrechter » gaf nadere omschrijving van het begrip mededingingsregeling. — J. M. Van Bemmelen, Het woord nozem. — W. W. Feith, Een gevaarlijk precedent. — A. G. H. Beljaars, De voetganger wel verkeer en niet.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie, jrg. 1959 - n° 4607:

P. W. Kamphuisen, De kantharos van Stevensweert (I). — Francisco Nunez Lagos, De organisatie van het notariaat in Spanje, vertaald door Mej. W. M. Peletier. — H. Drion, Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, verbintenissenrecht (III).

Journal des Tribunaux, jrg. 1959 - n° 4255:

C. Perelman, La spécificité de la preuve juridique. — M. Taquet, Les règlements 3 et 4 de la Communauté économique européenne concernant la sécurité sociale des travailleurs migrants.

Revue du Droit Public et de la Science Politique en France et à l'étranger, jrg. 1959 - n° 5:

D. Ruzié, Le nouveau règlement de l'Assemblée Nationale. — S. Dreyfus, Analyses des textes législatifs et réglementaires.

La Revue Administrative, jrg. 1959 - n° 71:

F. Luchaire, La République Française et la Communauté. — J. P. Bluyes, La réorganisation du Corps préfectoral. — J. Caritey, Politique, Administration et Administrateurs. III. De Talleyrand à de Serre.

Revue du Droit Intellectuel, jrg. 1959 - n° 10:

De la référence par l'essencier au nom du produit auquel est destinée l'essence qu'il fabrique. — Y. Saint-Gal, Importance et protection de la marque de fabrique et de commerce dans le cadre du Marché commun.

Recueil Dalloz, jrg. 1959 - n° 39:

L. Hamon, Quand les assemblées parlementaires ont des juges. Quelques réflexions sur l'équilibre constitutionnel de 1959.

Northwestern university law review, jrg. 1959 - n° 3:

H. G. Manne, Accounting For Share Issues Under Modern Corporation Laws.